

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

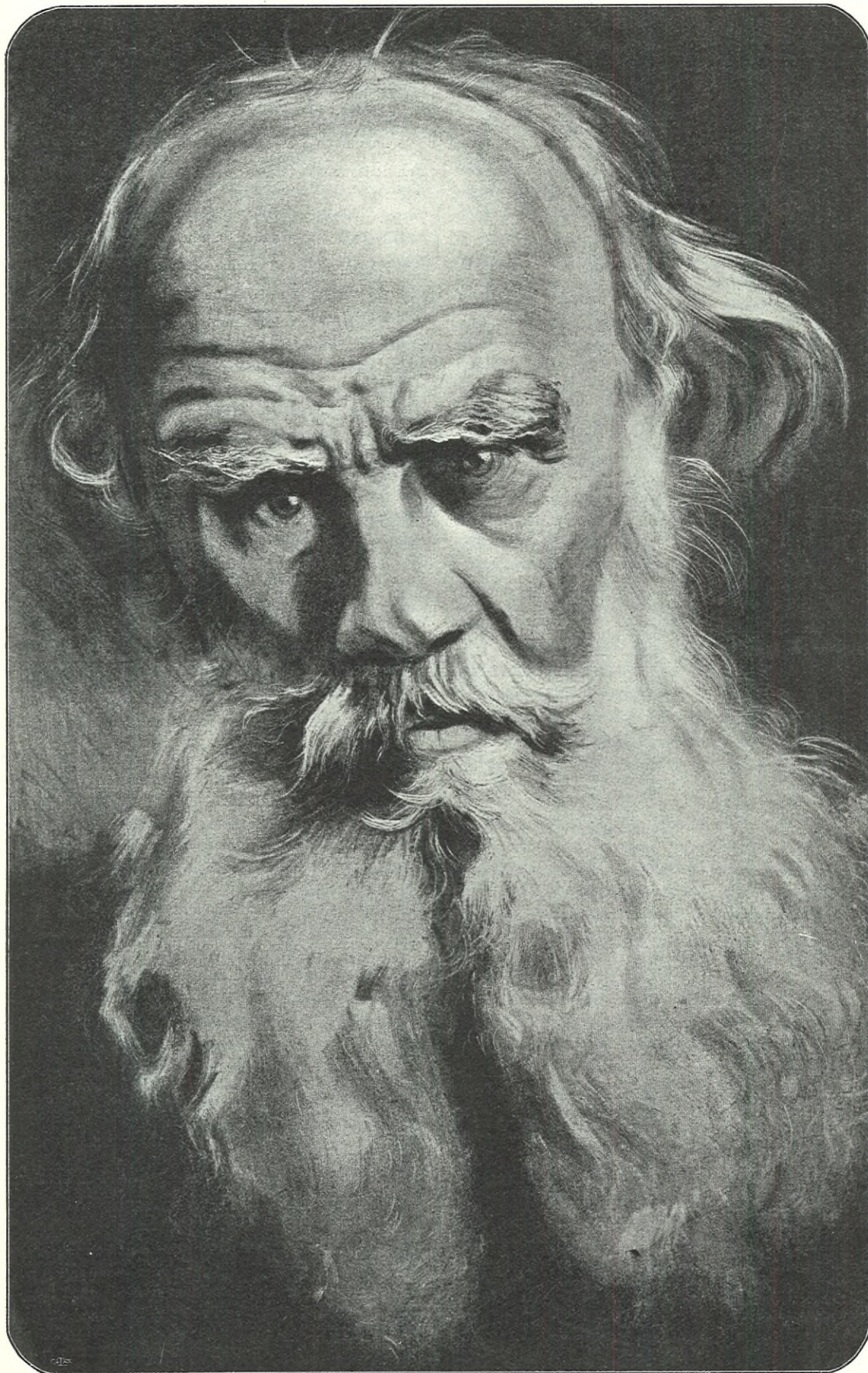
ILLUSTRERAD TIDNING

HÖRAN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

LEO TOLSTOY. EFTER ETT PORTRÄTT AF M. L. MALTESTE.

Leo Tolstoy.

DEN GRÅNADE VISE på Jasnaja Poljana fyller den 9 dennes 80 år. Det vore ej ur vägen att de civiliserade folken den dagen för några timmar afbläste sin "struggle for life" och i en tyst känslornas och tankarnas hyllning hembure Leo Tolstoy sitt tack för en lifsgärning, vars storhet ej kan mätas med vanliga mått. Trots sin höga ålder befinner han sig alljämt i glödande aktivitet — därom vittnar hans senaste orädda broschyr "Jag kan ej tiga", nu också utkommen på svenska, samt den "Läsebok" hvarmed han f. n. sysslar, och hvilken han benämner sin diktning Benjamin. "Jag känner," har han yttrat, "att detta är mitt sista arbete, och jag vill gärna ge det karaktären af ett dämpadt, bortdöende samtal efter en lång och stormig kamp med världen."

HURU MÅNGA kunna höra talas om den gamle diktaren på Jasnaja Poljana utan att tänka sig någonting bredaxladt och hufvudet öfver allt folket. I flertalets föreställning har han ju med åren vuxit till ett "begrepp", som i sig förenar något af det mänskligt största i tiden. Hans verk har af hängifna beundrare glorifierats såsom en mäktig apostlagärning, och för dem, som endast stiftat en flyktig bekantskap med honom, har han i inbillningen kunnat te sig nära nog som en ny Moses, hvilken från sitt Sinai stigit ned med stränga budord för ett sentfödt människosläkte. Han har hälsats som profet, siare och reformator, och har det ej äfven funnits de, som i honom hyllat en ny religionsstiftare?

Inför en värdesättning, hvilken menat sig mera djupgående och vederhäftig, har väl det, som i första rummet bidragit till all denna gloria, reducerats rätt väsentligt, men hur mycket man än bortskurit från Tolstoys betydelse på det ena eller andra området, så mycket har alltid återstått, att han kunnat beredas en plats bland "samtidens märkligaste andar", och på ett fält har för öfrigt hans storhet stått alledes oantastlig: i sin skönlitterära alstring har han rest sig ett monument, som hvar och en måst nalkas med odelad beundran, och långt efter sedan man glömt filosofen och samhällsordnaren, skall det kvarstå och vittna om den geniale epikern...

I följande rader, hvilka endast vilja vara några erinringsord i anledning af Tolstoys 80-årsdag, kan det i följd af det knappa utrymmet ej bli tal om att närmare diskutera arten och betydelsen af hans lifsgärning. Hans görande och låtande på de skilda fält, som lockat hans sökande ande, ha för öfrigt så oändligt många gånger offentligen debatterats, att ett upptagande af diskussionen nu i mångt och mycket ej skulle bli annat än tröttande upprepningar. Kunde det ej därför vara lämpligare att här i stället söka komma honom så att säga mera personligt nära? Inför åtskilligt i hans verksamhet kan mången stå skeptisk och full af opposition, men inför något hos honom själf måste

alla böja sig i ödmjukhet och ringhet — hans sällspordt storslagna karaktär. Låtom oss något dröja inför den stora människan Leo Tolstoy.

När man söker sammanfatta intrycken af alla de verk af Tolstoy man under årens lopp gjort sig förtrogen med, är det de genom allting gående ledmotiven, som i erinringen till sist resa sig öfver alla detaljer och framstå — om jag så får säga — såsom hörnstenarna, hvilka upp bära den ansenliga byggnaden. Och med tvenne ord kan man nämna dem, dessa motiv — ledstjärnorna, hvilka lyst öfver ett långt lifs rastlösa verksamhet: Kärlek, Sanning. I den voluminösa romanen och i den fåbladiga broschyren, öfverallt i Tolstoys produktion kan man med andra ord spåra det innersta uppsåtet att i sanningens namn verka i det godas tjänst. Oförvagen som en profet inför den felande konungen i Israel, har han inför de mäktigaste framropat sina bäska sanningar och ej skytt att offra sitt bästa, när det gällt tillkämpa också det minsta, som kunnat lända till välfärd för förtrampade bröder, han har ljungat, risat, begabbat, om så behöfts, men ock med milda vapen sökt vinna hvad hans stora hjärta drifvit honom att kämpa för. Och hvad har det betyd för honom hvad världen tyckt och menat? Liksom Luther har han förintat bannlysningsbullen och stått rak och fortfarit med sin förkunnelse, äfven sedan alla andra hukat sig förstummade under oket.

Men utan strid når ingen så högt. Innan Leo Tolstoy nått upp dit, där han nu står, till denna drömmande upphöjdhet öfver mänsklig äflan och mänskliga lidelser, hade han haft mången bitter kamp att bestå inom sig själf, och ingenting kan vara intressantare än att genom hans böcker söka följa gången af hans personliga utveckling. Hur objektiv hans skildringskonst än merendels varit, är det dock en lätt sak för den invigde att i snart sagdt hvarje bok stöta på en person, som vid närmare påseende befinnes vara författarens alter ego. Man kan börja i någon af hans första små noveller och följa honom till "Anna Karenin", ja, ända till hans sista stora kraftprof, "Uppståndelsen". Om man t. ex. läser "Kosackerna", denna lefvande skildring af en ung äldings upplefvanden i Kaukasien, förstår man snart att hufvudpersonen har en hel del gemensamt med unge gref Leo. I likhet med Olenin hade han en vacker dag begifvit sig ned till södern för att i värn af en oförfalskad natur söka stärka en lifskänsla, som försvagats genom storstadslifvets nöjen. Han hade varit svag och motståndslöst följt, när skalkarna lockat, men innerst hade brunnit en åtrå efter upprättelse, efter ett bättre lif, och här i den nya omgifningen trodde han sig finna hvad han sökte. Han blef halfvägs rousseauist och anade redan nu, hvad han längre fram med agitatorisk ifver skall proklamera: att den sanna lyckan består i att utplåna sig själf och uppgå i kärleksverksamhet för andra. Men ett svalg är befäst mellan kultur och natur, och den som från barnsben insupit kulturens gift, han kan ej i brådkastet frigöra sig från dess verknningar. Olenin kom till korta; han återvände till stadens tomma och självviska nöjeslif — och likaledes gick det med Tolstoy: han trodde sig ha skönjt tillvarons mening, men vågade ej det stora steget, som möjligen kunnat medföra frälsning. I hans följande böcker ser man dock hur sanningskraftvet ej lämnade honom någon ro, hur han ständigt pröfvade, godkände, förkastade. Med Nechljudow i "En godsägers morgon" sökte han mura klippgrund under det svaga egna jaget och liksom Peter Besuchof, den veke drömmaren i "Krig och fred", grubblade han ihärdigt på medel att förbättra männi-

skan och samhället. Idealet skymtade han, men vägen fram hade det icke än lyckats honom att utforska.

Men under detta oroliga sökande gjorde han hvad han kunde för att afhjälpa det snedvridna och vrånga han tyckte sig förmärka, i hvilket hörn han än synade samhällsbyggnaden. Han gisslade orättvisorna, han satiriserade societetslifvets lyx och tomhet, och framför allt: i sin grandiosa skildring "Krig och fred" riktade han en harmful protest mot kriget, målande dess ändamålslöshet och dess ohyggligheter i öfverträffadt gripande färger. Han skref den ena boken efter den andra, och hans rykte som konstnär gick ut öfver världen, men sällan, om någonsin, var det konsten enbart, som sporrade honom att skriva. I den stora diktartalang han märkte sig besitta såg han blott en gåfva, han tacksamt och ödmjukt hade att begagna sig af för befrämjandet af det nyttiga och goda, och han vill alldeles inte hafva något att skaffa med dessa konstens sybariter, dessa "dagtjufvar", som han vid hvarje passande tillfälle sökt travestera. Om han i dikt sökte spegla lifvet, så gjorde han det för att peka på det man i det verkliga lifvet icke såg och såmedels varna och väcka. Och dock — i förbigående sagdt — hvar i den samtida litteraturen skapades ypperligare konstverk än dessa romaner, som i lågande världsförbättrarnit diktades af den revolutionäre greffen på Jasnaja Poljana. —

Hans sökande efter en mening med tillvaron fortgick emellertid alltjämt, och allt djupare borrhade sig hans tanke ner i tvifvel och miss-tröstan. Omkring sig i samhället tyckte han sig möta idel småsinne och uselhet, och inom honom ropade rösterna oafslåligt efter klarhet och sanning. Han kunde flere gånger nå ända till föröfveln, och hur än yttre privata omständigheter gynnade och bjödo lycka, bjöds honom ingenting, som kunde lindra den inre nöden. Till synes var eljes hans lif det mest idealiska: han var en rik godsägare, herre öfver hundratals själar, hvilken därtill hyllades öfver hela världen som en af sin tids störste diktare, och inne i sitt hvita slott kunde han i kretsen af älskad hustru och många barn njuta ett afundsvärdt familjelif. Hvad kunde dock allt detta bringa för klargörandet af de dunkla gåtor, på hvilka han jämt måste rufva. Han skref sin litterärt mest betydelsefulla bok "Anna Karenin" och gaf i skildringen af Levins strider för en lifsåskådning och en lifsuppgift en föreställning om det, som försiggick inom honom.

I hans ålders höst inträffade emellertid något, som för Leo Tolstoy medförde lösning på gåtorna. Han råkade nämligen tvenne män af folket, hvilka i lefvernet tillämpat de maximer, han inom sig erkänt som de enda goda och redan delvis öppet förfäktat. Inför musikerna Sutajefs och Bondarevs okonstlade förkunnelser och inför den genom religionen undfångna inre frid, som trots yttre armod utstrålade från dem, föllo fjällen från hans ögon och han tyckte sig se klart den väg han hade att gå. Han hade i sin svaghet behöft dessa lefvande bevis på hållbarheten af sina teorier, innan han fullt kunde tro på möjligheten af deras radikala tillämpning i praktiken. Och därtill hörde han nu också från samma håll det bibelord, hvilket sedan, som bekant, blifvit klippgrunden, som uppburit hans religiösa predikan och hållfasta tro: I skolen icke stå emot det onda. Han började med brinnande ifver läsa sin bibel, och ju mer han läste, desto klarare stod för honom den sublimes sanningen i de båda böndernas enkla lefnadsvisdom. Hur hade man icke förvanskat Kristi lära! I stället för att grunda det kristna samhället på kärlek, hade man grundat det på förföljelse — i stället för på för-

låtelse hade man byggt på bestraffning. Och hur efterlefde man detta: Du skall äta ditt bröd i ditt anletes svett. I öfverflöd lefde ett fåtal maktägande, medan det stora flertalet, slafvarna, svulto och ledo nöd. Och Tolstoy behöfde bara gå till sig själf för att förskräckas öfver den uppenbara förnekelse af Guds bud, i hvilken han hittills framlevat sitt lif. Icke underligt att hans lif varit så fullt af disharmoni och sönderslitenhet. Här gällde sätta yxan till roten och låta falla allt frätande och odugligt. Och utan tvekan tog han itu med sig själf. Han gaf bort till de fattiga det mesta af sina ägodelar — endast hans hustrus böner kunde förhindra att han gjorde sig alldeles utblottad — och antog en tjänares skepelse, han kastade af sig herreskruden och blef kroppsarbetare, ja, inom kort kunde världen konstatera den märkliga metamorfosen: en högtädd patricier förvandlad till simpel musik, barfota och svettande bakom plögen . . .

I Tolstoys litterära produktion inträder ock från denna tid en förunderlig omvandling. Icke endast att arten af hans författarskap blir en annan, men äfven den världströtta pessimism, som förut gaf sin färg äfven åt det minsta han skref, försvinner och lämnar rum åt den rikaste optimism. Ifrån den bestraffande profeten blir han aposteln, som har ett stort och rikt evangelium att förkunna. Nog finnes alltjämt mycket att bestraffa och nog måste han fortfarande göra det, men nu är det ej längre mest harm, som drifver, utan kärlek och tro, en gränslös kärlek till allt lefvande och en oförstörbar tro på en morgondag, som åt hela mänskligheten skall medföra frälsning ur andlig och lekamlig nöd. Man läse begynnelseidorna i "Hvari min tro består". Hur andas ej hvarje ord en rotfast förtröstan och med hvilket jubel går han ej att börja sitt nya värf som förkunnare.

Inom Tolstoy försiggick ett af dessa psykiska mirakel, som empirikern har svårt att fatta, och den förr så viljesvage mannen är i hast vorden en karaktär, en järnvilja, som när som helst är redobogen att offra allt, ja, lifvet, om så kräfvades, för sin heliga sak. Och med åren och den tilltagande ålderdomen stiger han allt högre mot de höjder, från hvilka han dömande öfverblickar lifvet. Han blef dock allt mera ensam. Han ser endast ett fåtal af dem, för hvilka han närmast strider, sluta sig samman kring hans idéer, och med vemod måste han bevittna, hur hans egna barn öppet protestera mot hans läror. Intet kan dock rubba den gamles trosnit. Han fortfar att sia om sitt idealsamhälle och tyckes tro på det så fast, som hade han i likhet med den israelitiska ökenledaren bestigit ett Nebo, från hvilket han redan sett det förlofvade landet hägra i morgongryningen. Och äfven i sin dagliga vandelfortfar han lika orubbligt konsekvent att verka för sina idéer. I minsta gärning söker han vara ett ödmjukt föredöme. Han vandrar som en ringa musik mellan byarna, tröstande och hjälpande, och han håller sig ej för god att utföra de gröfsta sysslor, när han därmed kan gagna någon stackars sjuk granne. Och hvart han kommer för han med sig sin bibel och, själf en sannskyldig Kristi efterföljare, manar han till samling kring den store nasaréens milda lära, ur hvilken han med så oförfärad hand bortskurit allt, som under århundraden tillkommit af mänskliga tillägg och påfund.

GOTTFRIED KALÉN.

4:de häftet af Mönstertidningen

Konstslöjden i Hemmet

har utkommit och innehåller bland annat: drifning i metall, läderplastik, träskärning, målning å skinn m. m.

Finnes att tillgå i hvarje bokhandel samt portofritt direkt från Exp. af Konstslöjden i Hemmet, Stockholm. Pris pr häfte 60 öre.

FRI KÄRLEK OCH NOBEL KÄRLEK.

III.

DET LIDER INTET tvifvel att i vår tid och i vårt land otaliga människoöden och tusentals hem sucka under följderna af en allt för lös kärleksmoral och ett allt för lågt kärleksideal.

De senaste årtiondenas utveckling har på samma gång bagatelliserat kärleken och upphöjt den till det centrala i tillvaron.

Kärleken proklamerar som en naturlig rätt för alla, men på samma gång som kärlekskravet kvantitativt ökas, sjunker fordran på kvaliteten.

För samhället lika väl som för den enskilde är detta en väg till sorg och förnedring, ty endast kärlek af högsta kvalitet är lyckoskapande för individen i första hand och därmed för samhället i andra, ty ett lyckligt samhälle är ju intet annat än sammanfattningen af ett flertal lyckliga individer. — All undermålig kärlek ställer endast till oreda och bekymmer i den enskildes lif och i samhällets struktur.

Vår tid, som ställer målen högt och på alla områden uppmuntrar oss att se det stora i det lilla: fosterlandets heder i den enskildes segrar och fosterlandets styrka i den enskildes framgång, bör i alldeles särskildt hög grad vara ägnad att förstå betydelsen för samhället, låt oss säga för fosterlandet däraf att kärleken endast odlas i sina högsta och ädlaste former, sådana former, som kunna bringa lycka, lefnadsmod och hederskänsla åt den enskilda och trygghet åt samhällskroppen.

Att den s. k. fria kärleken, som karakteriseras däraf, att den begär att få komma och gå oanmärkt och okontrollerad, utan ansvar och utan förpliktelser, att den kärleken icke alstrar lefnadsmod och föder hederskänsla och framför allt icke skänker trygghet åt samhället, torde ej tarfva många ord att bevisa. Det bevisas och dagligen af erfarenheten.

Och litteraturen, som på samma gång är en afspeglning af lifvet sådant det enligt diktarnes mening bör gestalta sig under gifna förutsättningar, har i våra dagar ytterst litet att säga till förmån för den fria kärleken såsom lyckoskapare. Den nyaste svenska litteraturen öfverflödar af lifstragedier, framkomna genom fri och obunden, mer eller mindre otyglad kärlek och därvid framsprungna eller lösta förbindelser. Och den franska diktens käraste ämne under de sista åren har varit skilsmässornas förbannelse. Att döma af allt hvad dessa författare säga oss, är lifvet under de moderna former, som tidsandan vill framtinga och som samma författare eller föregångare i sin mån kraftigt bidragit att inarbota i föreställningssättet, ett tungt och bittert lif att lefva, fullt af missräkningar och otrygghet.

Otrygghet framför allt.

Om en man älskar sin hustru eller en hustru sin make, om föräldrar älska sina barn och barn sina föräldrar, så innebär allt detta ingen garanti för trygghet i de förhållanden, som all denna kärlek skapat. Till följd af den "kärlekens frihet" och den "viljans ofrihet", som tidsandan proklamerar, brista alla band som spin-

deltrådar, och vårt moraliska samvete är på väg att förslöas till den grad, att vi knappast längre uppröras öfver all den trolöshet och den viljeslapphet, som frodas rundt omkring oss.

Har det icke sagts tillräckligt ofta, att ett folk är på väg mot sin undergång, då dess kärlek och dess sedlighet äro i sjunkande, för att vi skola förstå, att det är fara i tidsandans fordran på "fri kärlek", "obunden kärlek" och "ansvarslös kärlek"?

En stor fara. —

För att bekämpa denna fara finnes endast ett medel: att höja vårt kärleksideal till en högre och renare plats och att förmå alla dem, som älska, att bilda sin kärlek efter detta höga och rena ideal.

Trofasthet och ansvarskänsla skola vara kärlekens förnämsta attribut, föremål för odling och för en medveten vilja, icke såsom nu ett mål för stilla medömkan såsom ett dött vatten.

Hur typisk för den moderna nutidensblick på kärleken är icke den tankegång, som en af våra yngre författarinnor gör till sin hjältinnas: den tiden var du gift och din hustru lefde och jag var ännu nog naiv att tro, att detta var ett hinder för kärleken.

Den nya kärleken eller den "fria kärleken" vill icke veta af några hinder, frågar icke efter på hvems mark den jagar. Mäns och kvinnors suckar och barns jämmer förmå icke hejda den. Hem och härd, familjeband, löften, förpliktelser och minnen inge den ingen vördnad. Den trampar på hjärtan lika omildt som på stenar. Kännetecknande för denna art af kärlek, som vi med all makt böra bekämpa hvarhelst den sticker fram sin brodd, är själfviskheten, njutningslystnaden och fruktan för ansvar, egenskaper fullkomligt motsatta dem, som känneteckna den nobla kärleken: hängifvenhet, förmåga af försakelse, trofasthet och ansvarskänsla.

Hvilken uppgift kan vara större eller mera tacksam för hvem helst det vederbör än att vägleda tidens ungdom fram till detta rena ideal och lära den älska och förstå det, omfatta det med hänförelse och kärlek och dyrka det med ungdomsglädje?

Hvem mäktar att göra det? Hvem har ungdomens tro och dess öra? Hvem kan öfvertyga den om, att våra handlingar följa oss obönhörligt och döma oss utan miskund, äfven de som begås i ungdomlig tanklöshet eller öfvermod eller ovetenhet eller yra, att en sorglös lek med kärleken är mera ödesdiger än en lek med lifvet, ty i den leken skada vi ej blott oss själfva, utan en eller många andra och ytterst samhället?

Hvem har auktoritet att säga till ungdomen, så att den tror och förstår det, att kärleken är lifvets skönaste gåfva, blott vi taga emot den med ödmjukhet och förvalta den i ansvar och i stolthet såsom en skatt och en klenod?

Hvar är den klingande stämman, som kan bära kärlekens evangelium ut bland människors barn och bli hörd och bli trodd, så att lycka och heder och tro ånyo må blomstra ibland oss?

Må den stämman och alla goda stämmor höja sig snarliga och utan dröjsmål. Ty där är fara i dröjsmål.

ELSA TÖRNE.

ENLIGT LÖFTE återkomma vi i detta nummer till en rikt belysande illustrativ framställning af Sveriges deltagande i den nyss öppnade konstindustriutställningen i Petersburg. Vi fästa våra läsares uppmärksamhet på att Idun, tack vare de betydliga extra kostnader vi underkastat oss och tack vare vår utsände fotografers rapiditet, är den enda svenska tidning, som kunnat i bild återgifva det hufvudsakliga af denna exposition, hvars framgång synes komma att öfverträffa allt hvad vårt land hoppas af densamma.

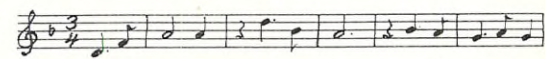
Den petersburgska pressen med "Novoje Vremja" i spetsen öfverflödar af entusiastiska omdömen om utställningens svenska afdelning. Man prisar den konstnärliga uttrycksfullheten, iderikedomen, den fina smaken hos de utställda alstren på keramikens, möbeltillverkningens och metallindustriens m. fl. områden, och man synes fullt enig om att Sverige står främst bland de deltagande nationerna, trots medtäflarne Ryssland, Japan, Tyskland och Österrike naturligtvis föfoga öfver betydande resurser.

De 80,000 kronor svenska regeringen assignerat äro därför utan tvifvel väl använda pengar, något som ej kan sägas om alla anslag staten mer eller mindre rundhändt beviljar.

Ryssland är ännu en obruten mark för vår handel och industri, där ligga "slumrande miljoner", som Sverige genom ett klokt och energiskt arbete bör kunna tillgodogöra sig. Vårt framgångsrika deltagande i den petersburgska utställningen är det första steget.

SEPTEMBER.

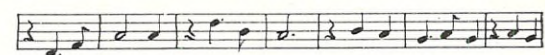
En liten visa att gnola om hösten.

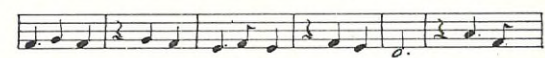
1. Sol är luften, tunn och fin, sakta susande,

lätt be-rusande som ett pärlande, ödet vid vin.

2. Äppelträdens mogna frukt fyller vindarna under

lindarna med sin slyliga, friska lukt. 3. Låt oss

tacka sol och regn, som ha gifvit oss det, som

blifvit oss vintredagarnas kraft och hägn. 4. Och när

sommarn snart är död, låt oss gömma den för att

drömma den som en diät vid vår brasas glöd.

Eds. Lundström.

Barngarderoben är en svensk upplaga af den enda i utlandet existerande tidning i denna bransch och står i förbindelse med kontinentens förnämsta barnklädesaffärer och erhåller från dem rikhaltiga mönster till allt hvad som hör en väl försedd barngarderob till. Tidningen är också tongifvande på sitt område samt utgifves på flere språk och i kolossala upplagor.

Barngarderoben

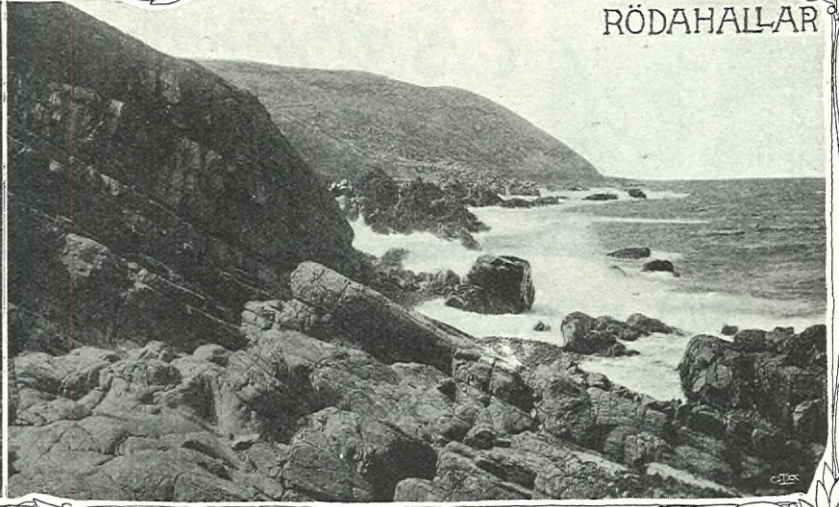
Pris för helt år 3 kr.; halft år 1: 60 kr.
Lösnummer 30 öre.

Barngarderoben utkommer med ett rikhaltigt illustrerat nummer i mån., åtföljdt af en dubbelsidig mönsterbilaga med en mängd tillklippningsmönster. Den bör sålunda bli af ofantligt värde för hvarje moder, helst som den därefter lämnar henne en god hjälp med barnens sysselsättande, och gifver mer än tillräcklig ersättning för prenumerationspriset.

TÅNGAHALLAR

RÖDAHALLAR

· VID · SAGAS · HALLAR ·

MOTIV FRÅN KULLEN
AF NILS WILHELM LUND

DET VAR en stilla julikväll och knappt en dyning rördes mot hallarna och bergväggen, där han klättrade. Han hörde bara rännen, som droppade och sjöng nere i klyftans pölar, ock så frasade det som siden och dans, och det var tusentals små svartröda fjärilar, som flögo i ljungen och bland de vilda rosorna och många små fladdrande vingar sutto fast i det snärjande björnbärsriset. Men det var inte att tänka för mycket på alla surrande kryp, när man själf höll på att sätta sig fast och måste hasa och klänga med en rosenbuske på ryggen och en lång och envis ranka, som grep om foten och bara ville locka ner i klyftan, där det blommade öfver klippor och håll.

Han hade lofvat Arilds gubbar att klättra utefter bergväggen och ända fram till Valdemarsgrottan. Det var emellertid en god sak att få vara ensam och slippa ha leende, makligt hvilande åskådare öfver sig. Där låg en seglare ute på den vida ytan och rodde bortåt Väderö-hållet, men den var för långt ute för att se hur den unge målaren hasade utför branten och fick fast i en ny rosenbuske och stack sig och måste fortsätta ner i ett håll, där björnbärsrefvorna togo emot på en gungande bädd. Men det var som i ett ormbö bara han rörde sig, och han fick tulta som ett litet barn för att komma öfver och slutligen få fast mark under foten — det vill säga ett alnsbredt trappsteg vid en nästan lodrätt stupande vägg.

Under honom låg nu malen, och det stora raset uppifrån Håkull har nere i klyftan i vågsvallet blifvit till en hel gård af rundslipade stenar, som när sjön ligger på drifvas upp och rulla ner och drifvas upp och draga nya stycken med sig ner i den rasslande, djupa malen.

Det gällde nu att komma dit ner utan att bryta nacken af sig. Han grep in i remnorna och kring buskar och skärfvor, men hvar gång han lutade sig mot bergväggen för att söka fäste för foten, måste han tänka på pupporna och fjärilarna, som han gömt i sin ficka. Han fick vrida sig på det mest omöjliga sätt, men fram skulle han, och de underbara små kräken ville han alls inte släppa. Ändtligen kom han fram till en liten äng väl 50 fot öfver malen, och nu blef det att hvila och sträcka ut sig en smula. Då fick han syn på något purpurrodt och glänsande, som sakta fladdrade långt inne i ett snår. Ah, en sådan fjärl hade han aldrig sett förr, helt röd och glänsande! Han fick hatten af sig och närmade sig försiktigt. Men nu satt den alldeles stilla, fjärlen. Han stack armen in i snåret och tog den.

Det var ett stycke rödglänsande stanniolpapper, med en tysk stämpel, Hamburg, stod där, chokoladfabrik. Nu fick han syn på ännu en, en fladdrande liten. Hela branten prunkade af skal och papper.

Han blef mörk till sinnes. Hade verkligen tyskarne förmått klättra ända hit? Skulle han inte ens få fred för dem här ute i bergen. Hela Arild vimlade af tyskar, de hade lagt beslag på de bästa rummen och de bästa badplatserna, de skroderade och skrefvo vers och deklamerade ute på klipporna mot havvet, där de bredt ut sina trefärgade dukar och sitt granna chokoladpapper. Det var ingen hjälp med den saken, lägena voro befolkade af tyskar, och svenskarne kände knappast till sin fagrade pärla här mot västerhavvet.

I dag hade han lämnat turistvägen och stigarna, han ville fram till sagornas grotta och söka den gamle i berget. Och nu voro turisterna redan där och stucko sina visitkort in i remnorna och deklamerade med munnen full af kräm. Ah, han skulle aldrig finna sagan här. Bladlössen hade fyllt det susande trädet, och den gamle, gode hade stängt sin dörr och satt bister långt inne i berget med prinsessan, som väl aldrig skulle vakna mera och le mot människorna.

Han blef ond och plockade i gnejsen och kastade styckena ner. Voro de där, skulle de väl ropa. Men inga stämmor höjdes, och han hörde bara ekot och stenarnas dofva slag, när de krossades nere vid stranden. Då såg han upp och varnade nu en trappa och en stig i ljungen. Ah, det var alltså en turiststig han kommit till, och den lilla ängen här var en utsiktsplats. Stigen förde inte längre och då var det ju bara att klättra förbi. Han fortsatte och var snart öfver malen, trefvade längs en stupande vägg, som reste sig väl hundra meter öfver den mörka ytan. Där var en ravin med blommande rosor öfver de röda och brustna hallarna, och där nere steg nu dyningen och sorlade och välte på en vaggande klippa, som slog och slog i bergväggen. Så öppnade sig en underbar och blommande gård och kaprifolierna hängde i stora fång öfver portarna. Nere vid de röda och vittrade hallarna växte små underliga, stormslitna träd och enbuskar, som buro rosigt tång på grenarna och snäckor och musslor, som rörde sig och pinglade, när vinden kom. Ja, den kom med glitter öfver den vida ytan, men inne i klippviken låg vattnet ännu mörkt och speglade bergväggen, och när strömmen pressade, gled hundratals röda maneter in, de drogo sig samman och vecklade ut sig till praktblommor

med långa och dallrande ståndarsträngar. Det sorlade och sjöng i svallet och musslorna pinglade på sina grenar.

Den unge målaren klättrade som i yrsel och kände sig föras ned i allt detta. Det var inte en tanke på att måla något nu, bara gifva sig helt liksom de små träden, det var att känna blom och sälta i ett andedrag och se hur allt öppnade sig och välkomnade. Själfa den mörka bergväggen fick lif, och han såg ansikten och kamp i de mossiga och brutna ytorna. Ända ner i svallet, där de röda klipporna voro blanka och slipade, lefde det famn i famn.

Han kände att han nu skulle nå fram till sagans grottor, där allt blir till lif och skönhet och han steg som i ett rus.

Klippväggen öppnade sig något och träden hängde och snodde sig i mäktiga stormfång kring ännu en liten mal. Nere i skrefvan, där den mörka dyningen sög, brann det som ljus och röda lågor, och det var maneterna, som sögos in mot bergväggen och vispades sönder. Det gick som en spole fram och åter och väfde en matta af guld och skimrande röda trådar, som spunnos upp öfver de kolsvarta stenarna i brottet.

Nu var han nere vid den stora grottan, och det var som skulle allt öppnas för honom, men så stannade han plötsligt och stod där handfallen.

— Haben Sie etwas verloren?

Där stod ett staffli inne i den gråa skymningen, och när vandraren trädde närmare, såg han en man, som stod och skrapade på en pallett och strök af mot bergväggen.

— Guten' a' ben! hälsade mannen och log mot honom.

Vandraren lyfte på hatten och tryckte den ned öfver pannan. Det fladdrade för ögonen på honom och han kände sig alldeles som efter kullerbyttan borta vid den första malen. Men nästa ögonblick fann han sig till rätta och kände åter fast mark under fötterna.

— Guten' a' ben! — hälsade han tillbaka och ekot skrattade inne i hvalfvet.

Han gick in så långt han kunde komma och där var fuktigt och grått. Det var nu inte att söka finna något Sesam, han kände att i dag skulle inga portar öppnas till det underbara.

Pupillerna vidgades och han såg en del hvita trekant och fyrkant öfver allt i remnorna. Han tog efter det och plockade fram en hel del visitkort och skrifna lappar. Här hade alltså varit en hel del godt folk, som anmält sig och vikt sina kort och stoppat i sprin-

**Skönhet
är
makt.**

För hvarje dam torde det vara af största intresse att taga kännedom om sättet för en rationell hudvård. Detta tillfälle gifves i de värdefulla praktiska råd som erhållas uti vår stora bok afhandlande **Skönhetens hemlighet**. Boken erhålles gratis och franko. Tillskrif oss i dag.

**Parfymeri
Louise,
— Stockholm. —**

gorna. Det var ju rätt lustigt. Han tog dem fram i ljuset och läste: *A. Jenssen, Overretssagfører, Kph. Oberleutnant Pitprops, Berlin. A. Nachtigal, Directeur der Hofbrau, Pilsen.* Där var affärsmän, poeter och högadliga namn, och de flesta hade hela rader af titlar. Där var en kunglig hofmålare och en medlem af Svenska akademien. Sist fick han fram ett slags reklamkort. *Heintz-Schumacher, Kunstmaler, Symbolist, Hamburg.* Där var en gapande fisk, som sam upp och tycktes vilja sluka det hela och ryggen stod upp som en krona öfver namnet.

Vandraren log och tänkte just stoppa det på sig, då en hand sträcktes fram bakom honom och tog kortet:

— Ah, icke taga bort, det är inte rätt! — sade den främmande på rätt god svenska: — Mitt kort detta.

Och så vek han det omsorgsfullt, gick längre in i grottan och satte det fast i en springa. Vandraren följde och stack in de andra korten och så möttes de igen.

— Mycket folk här! — sade Schumacher vänligt: — Goda människor und den härligaste natur.

— Ja, men det är konst att taga sig ända hit, — sade vandraren för att säga något.

— Kunst? Ah, ja, svårt komma fram? Åh, nein. Sehen Sie den Weg.

Och Schumacher pekade med penseln upp öfver malen, där en säker trätrappa ledde upp till afsatsen och vägen ofvanför.

— Ni tycks inte vara så hemmastadd här som jag, — fortfor Schumacher och strök af sina penslar härs och tvärs mot klipporna vid grottans mynning: — Härligaste natur hvar man kommer här. Jag varit här många somrar nu. Ah, ni ser på min tafla. Arbete kan ni tro. Jag har arbetat på motivet i åtta år.

Det var en väldig duk med en hög och naken klippa mot den blåa luften. Och högst uppe stod en man i hvita kläder och sträckte ena armen rätt ut. — Det är en bergspredikan, — förklarade Schumacher med en vänlig gest och fläktade med paletten: — Men det är långt kvar, sehen Sie. Har ännu inte lagt alla förstudier bakom mig.

Ja, han packade hop sina grejor och fick språklådan upp. Han var idel vänlighet och gick beskäftigt fram och tillbaka. Han bjöd på teaterkonfekt och ville förkara allt: Nere i malen under den stora klippan skulle folket stå, alla möjliga typer ville han ha där; och han brukade rita af alla som kommo hit ner till grottan: — Var så god, var så god. Stå ett litet slag. Ah, sehr schön!

Den unge vandraren hade munnen full af konfekt och ställde sig nu som mästern ville. Han kände sig öfverrumplad och viljelös i ett ögonblick och tänkte på den stora Sfinxen Fia, som krupit ut ur sin berggrotta som ett ondt öde och gripit. Han började skakas af en ohygglig skratkramp.

— Bitte, mera chokolad! — bjöd Schumacher med en blick öfver skissboken.

— Nej, tack, — sade vandraren och blef nu herre öfver odjuret. Han stirrade modigt in mot klippålan.

— Inte se ond ut! — sade mästern. — Ni måste ha ett annat uttryck, som en människa, som hör något underbart och känner det djupt i hjärtat.

Vandraren kände hur det kurrade i magen, men gjorde en gubbe och en stor och sentimental gest, som kunde passa.

— Ah, sehr gut! Sie verstehen. Sehr gut? Bara ett ögonblick så! Sie sind Schauspieler, nicht wahr?

Och så var skissen färdig och han smällde

boken samman och stoppade på sig konfekt-påsen. Nu skulle snart hans karl komma och bära upp grejorna, sade han, men det var roligt att få prata en smula. Han visade åter på sin tafla och lyfte armen mot den hvita figuren uppe på klippan — de liknade hvarandra, fast figuren hade ett Kristusskägg och långt hår öfver axlarna, då Schumacher var rakad och bar en vacker bena — han tog just hatten af och strök bort svetten ur pannan. Det hade varit svåra timmar i dag.

Han hade tänkt sig predikaren i ett ögonblick, då denne mälde en saga för alla de lyssnande, en gripande saga ur lifvet, som han vill belysa. Och Schumacher vred sig, deklamerade och tog ett tag åt fickan, där påsen var. Så fick han fram ett litet etui och visade en medalj, det var kejsarens nåd. Han tog fram sitt guldur och fällde upp boetten, satte en liten solkatt in i grottans skymning och skakade på hufvudet. Han hade inte tid att vänta längre, nu fick han ge sig iväg. Men först gick han in i grottan och såg till att korten sutto stadigt där. Han gick ett slag fram och tillbaka därinne och mumlade likt sagans Ali, som söker Sesam och skatten, så kom han ut i ljuset igen och fick fram en liten handspegel och speglade och kammade sig. Nu ville han ta sina saker själf också. Ville bara vandraren hjälpa honom med stolen uppför trapporna här? Vandraren hade blicken mot hafvet och såg en båt, som rodde längs stranden. Kunde de inte ta den vägen i stället?

Jo, de ropade an och kommo ombord. Så foro de utmed bergen och roddaren hade ställt den stora taflan i fören. Mästaren såg bara sin tafla: akta den, akta! — varnade han vid hvart årslag. Och roddaren tog varligt i och räknade årslagen från klippa till klippa, han hade sitt att tänka på och ville se hur stark strömmen kunde vara och hur många årtag man måste ta dit och dit. Men han glömde sig aldrig och vid de bestämda ställena lyfte han hufvudet och mälde om ett eller annat: Där ha vi svarta Petter, klippan där i svallet! Och där uppe är Per Tufvas hopp. Och så berättade han sagan väl för hundrade gången och det kom monotont och släpande som årslagen. Det var en gång en man, som slog vad med en annan och det gällde en sup. Han skulle hoppa ner från klipporna och 50 meter ner i klyftan utan att bryta ett ben. Ja, de slog vad och det gällde supen. Men så sa den, som skulle hoppa, att den andre fick skynda sig att köra ner med ett lass hö först och lägga därnere.

— Nå, då blef de' väl ingen sup?

Jo, då tog de hvares en och så döptes stupet till "Per Tufvas hopp".

Och mannen rodde och rodde och höll på att somna, men så pekade han igen: Där ligger "grodorna" och där står "bildstoderna", de röda och blanka klipporna nere vid malen!

— Har ni inte sett allt det där? — frågade Schumacher: — Jag har rott här många gånger och känner alla ställena längs stranden. Där ha vi en klippa, som ser ut som en bock och den kallas "stenbocken".

Den unge mannen mötte hans blick och log. — Nej, jag känner inte allt det där och boken liknar mera en fågel, tycker jag. Jag har mina egna figurer här och hvar i bergväggen, och när ni andra far förbi och pekar ut och känner igen, hvad edra fäder och förfäder sett, så stiger ständigt nya bilder för mig öfver allt ur klipporna och brotten.

Mästern höll sin tafla med ena handen och satte ögonen i bergväggen.

— Där, där! — ropade han: — Det är som ett stort skåp med nyckelhål och så rankor öfver. Nicht wahr?

Hans blickar irrade rundt om och han sökte väl nu efter nyckeln.

Då visade vandraren in i klyftan och reste en mänsklig gestalt, som syntes fjättrad vid bergväggen och som med famnen full af rosor spejade ut mot hafvet.

— Där ser ni dess ena knä, som stöder mot klippan nere i ravinen, — visade han: — Kapri-foliuingslingan är gördel och ser ni nu ansiktet?

— Ah, ja, underbart! Ett sådant uttryck! Det får jag rita af, det där. Det är ju själfva Andromeda. Känner ni inte den sagan?

— Nu är det redan borta, men ännu ett par årslag och vi ha nya gestalter! Se hur de brottas nere vid de röda hallarna! Det är ett helt litet helvete och vid hvarje årslag förändras uttrycken, de hota och skratta, de röra sig och gripa efter hvarandra, söka draga hvarandra ner i djupet och där kom svallet ända upp. Se, den röda stenen lyser som eld bakom spillrorna, som ligga däruppe. — Mästern var hänförd. Detta ville han måla. Redan i morgon. Han ritade en karta i sin bok och satte kors för klipporna, så att han skulle kunna återfinna platsen och de underbara gestalterna. Snart voro de framme vid den lilla fiskebyn och mästern fick upp sina saker.

— Och tack nu för sällskapet och båtfärden och Guten' a' ben!

— Nå, då får jag väl göra upp med roddaren, — sade vandraren eftergifvet och tryckte mästerns hand. — Nej tack, inte mera konfekt! Nu måste jag ha mig lite salt och tar mig ett bad. Guten' a' ben!

Mästern drog iväg med sin bergspredikan och grejorna och vandraren gick nedåt stranden och grubblade öfver Sesam, som inte fått växa i dag och öppna sin blomma för honom.

*

Han såg inte mästern på flere dagar, men så mötte han honom en tidig morgon nere vid hallarna. Mästern gick och deklamerade, spärrade och lekte med fingrarna, han såg blek och förstörd ut och tycktes inte ha sovit godt.

— Nå, hur går det med lilla helvetet? — frågade vandraren.

Åh, mästern kunde inte beskrifva det. Han hade tecknat hela dagarne därnere och ständigt sett nya ansikten. Han hade inte kunnat få en blund om natten och var allt för trött för att sova. Hade också skadat knäet. Det var ju en förfärlig väg, nej, alls ingen väg, man fick ju klättra ända fram, tänk att där inte skulle finnas en stig en gång! Han var utom sig, men ville inte lämna motivet. Hans bergspredikan hade fått stå tillbaka, det var bara de röda stenarna och ansiktena och kampen därnere, som spökat för honom under den sista veckan. Han var sjuk och smärtorna i knäet blefvo värre för hvarje dag. Inte kunde han ro dit heller, kunde inte få båt och det blef också allt för dyrt i längdeu. Åhja, åhja! Men där nere var ändå något att lyfta upp i ljuset, och han skulle icke gifva sig så snart.

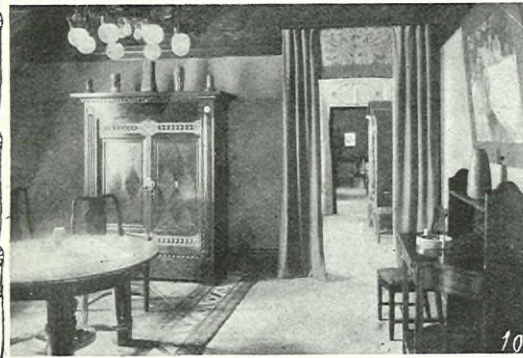
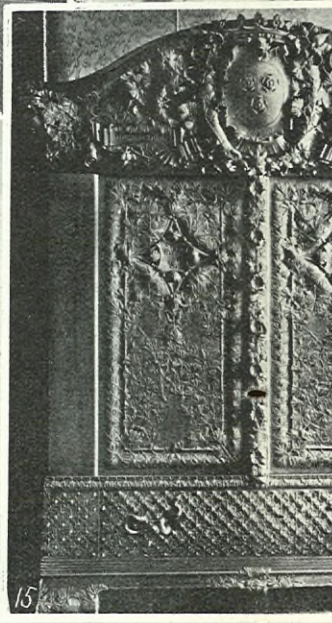
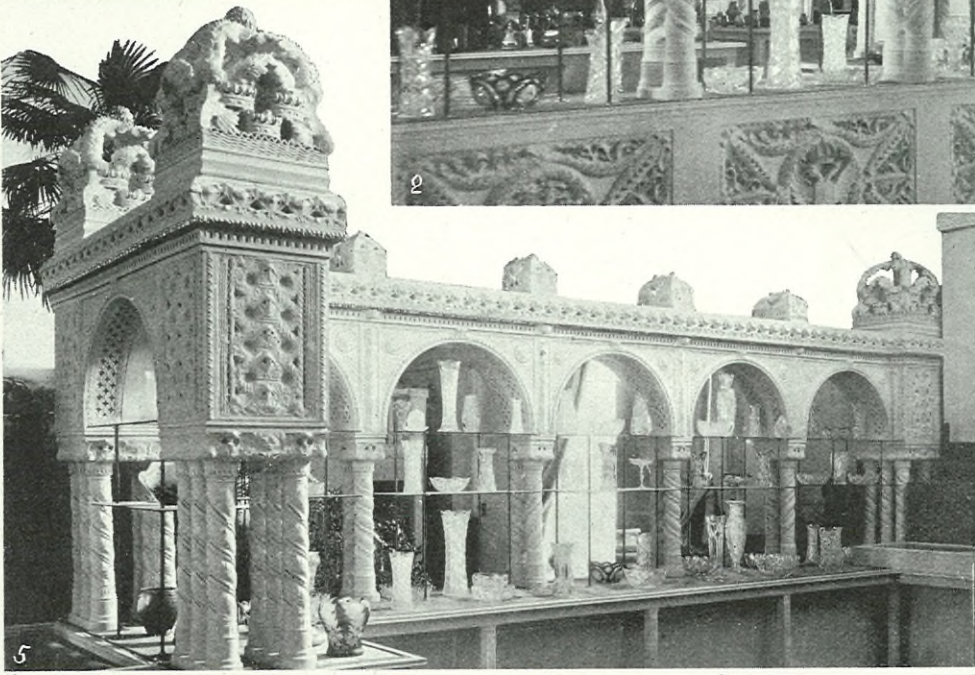
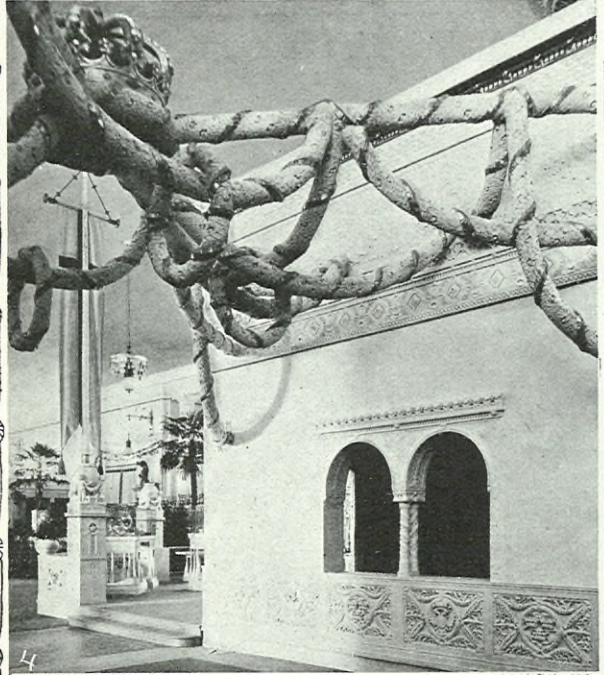
Några dagar efter fick vandraren höra, att mästern rest hals öfver hufvud. Vandraren trodde nog, att det var det lilla helvetet nere vid röda hallar, som skakat honom och tändt en skrämmande gnista, men sanningen var nog närmast den, att mästern ansträngt sig för mycket med att klättra, där inga stigar funnos, och så hade han fått sina nerver i olag och humöret ur led, ty "gubbarna" nere vid Sagas hallar läto sig inte beveka af teaterkonfekt.

LUZERN

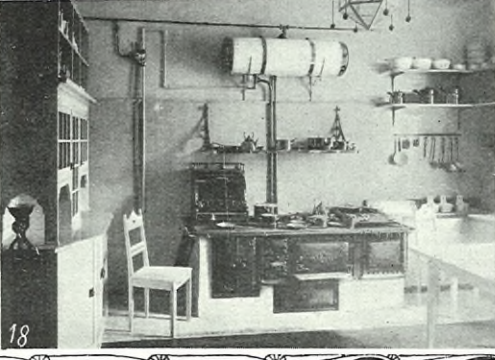
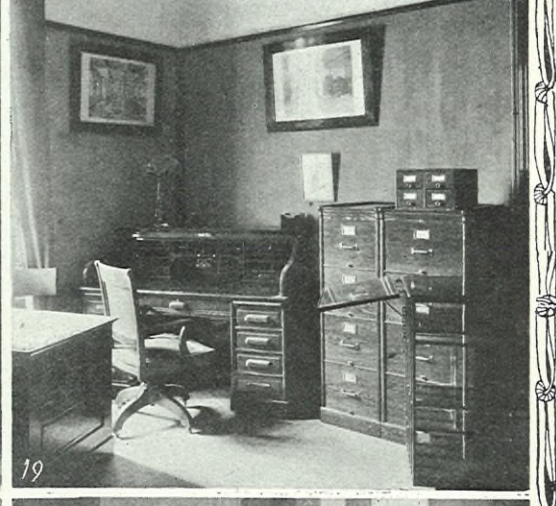
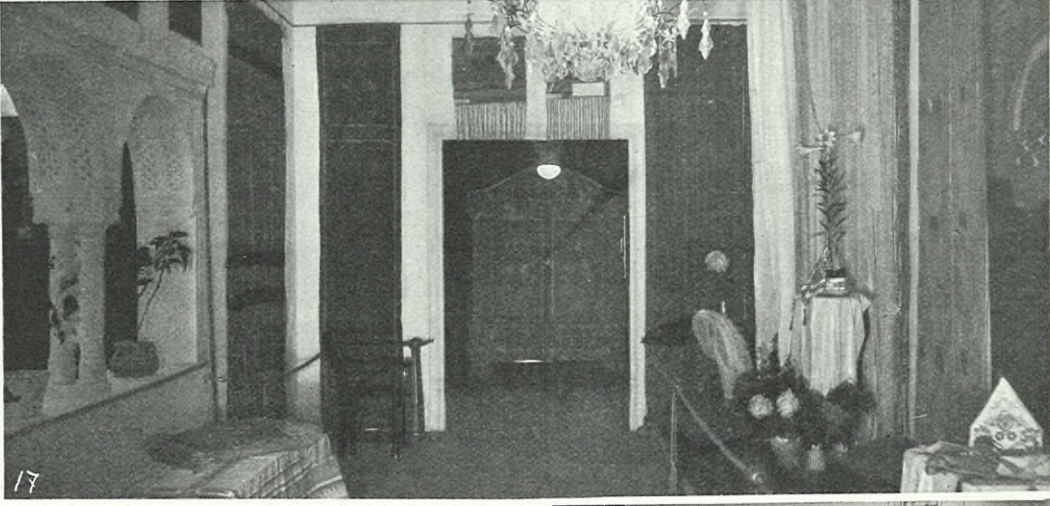
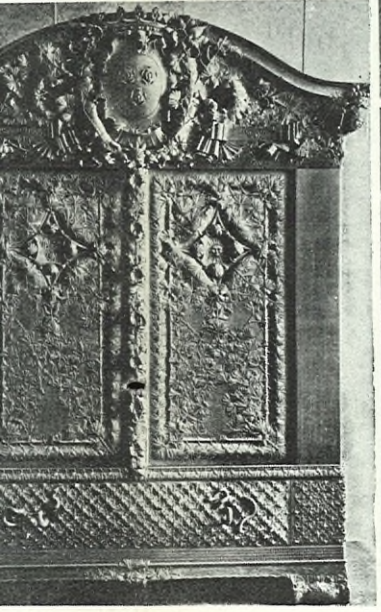
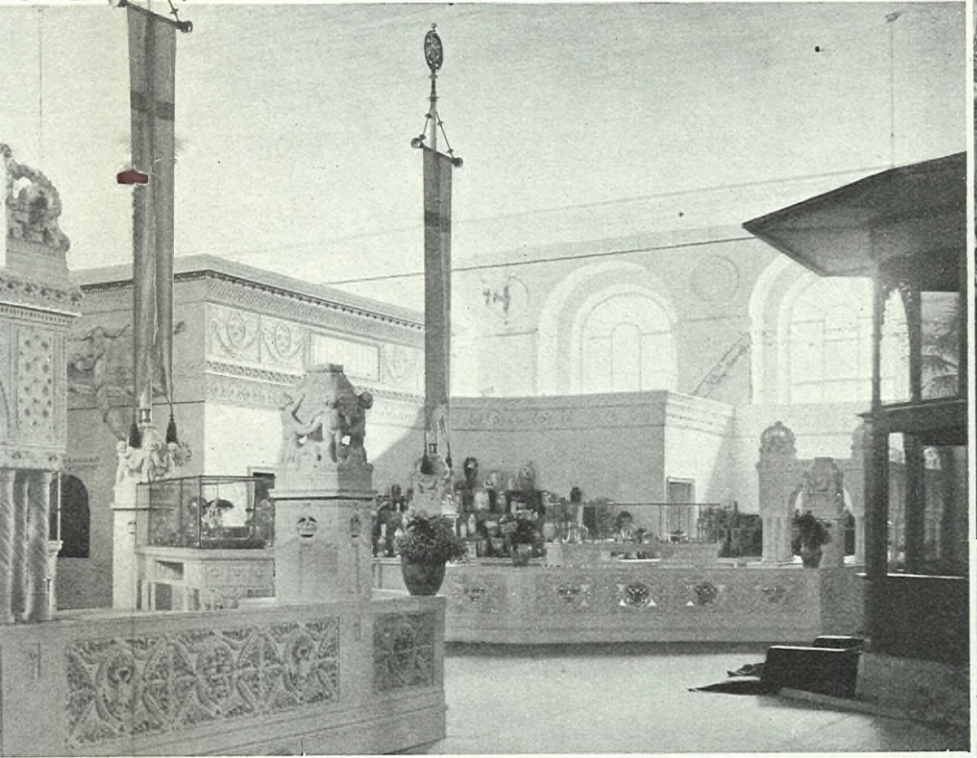
• Förräm vistelseort under sommaren. •
G:D HOTEL NATIONAL

Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön.
Rum från 4 kr. • Ill. prospekt gratis.
Telegramadress: "National".

FRÅN VÅR UTSTÄLLNING

1. GRUPPBILD AF STYRELSEN FÖR DEN SVENSKA AFDELNINGEN PÅ KONSTINDUSTRIUTSTÄLLNINGEN I PETERSBURG. (FRÅN VÄNSTER: JUR. DR HULTMAN, AT DIREKTÖR SACHS, ARKITEKT BOBERG.) 2. EXTERIÖR AF DEN SVENSKA AFDELNINGEN. 3. GRUPPBILD AF STORFURSTINNAN XENIA OCH ÖFRIGA OFFICIANTER V PANTELÉEFF. 4. SVENSKA MINISTERN GENERAL BRÄNDSTRÖM. 5. UTSTÄLLNINGENS V. ORDF. DOBRONISKY. 6. UTSTÄLLNINGENS GENERALKOMMISSARIE DE BILBA BERG. 11. DR. HULTMAN.) 4. PASSAGEN MELLAN DE TVÅ SVENSKA PAVILJONGERNA. 5. SVENSKA KRISTALLGLASBRUKENS UTSTÄLLNING. 6. DEN SVENSKA JOHANSONS MÖBELUTSTÄLLNING. 14. GUSTAFSBERGS FAJANSUTSTÄLLNING. 15. NORDISKA MÖBLERINGSAKTIEBOLAGET: SKÅP AF ARKITEKT BOBERG. 16. RÖR MÖBLER. 20. HANDÖLS TÄLJSTENSFABRIK. FO

DR HULTMAN, ATTACHÉ VID SVENSKA GENERALKONSULATET I PETERSBURG, GENERALDIREKTÖR LAGERHEIM, KANSLIRÅDET HULTGREN, GENERALKONSUL HAGELIN, ÖPPNINGSOFFICIANTER VID ÖPPNINGSHÖGTIDLIGHETEN. (1. STORFURSTINNAN XENIA. 2. BARONESSAN WOLFF, ORDF. I UTSTÄLLNINGSSTYRELSEN. 3. GENERALADJUTANT DE BILBASSOFF. 7. UTSTÄLLNINGENS SEKRETERARE WEISS. 8. UTSTÄLLNINGENS ARKITEKT MELTZER. 9. KANSLIRÅDET HULTGREN- 10. ARKITEKT BOBERG. 16. DEN SVENSKA AFDELNINGENS VAKTMÄSTARKULLOR. 7. NORDISKA KOMPANIETS TEXTILAFDELNING. 8—12. NORDISKA KOMPANIETS RUMSINTERIÖRER. 13. GARL BOBERG. 16. RÖRSTRANDS PORSLINSUTSTÄLLNING. 17. HANDARBETETS VÄNNERS UTSTÄLLNING. 18. KÖKET MED BOLINDERSPISEN. 19. ÅTVIDABERGS KONTORSSTENSFABRIK. FOTO FÖR IDUN AF A. BLOMBERG.

“De första stanserna i Sverige.”

Af Fredrik Vetterlund.

Den BELÄSTE och energiske kännaren af vår nyromantiska poesi dr Ruben G:son Berg har i Idun för några veckor sedan aftryckt och därmed för första gången offentliggjort en ungdomlig dikt “Poesiens Helsing till sällskapet Musis Amici”, som den sjutton-åriga Atterbom uppläst den 21 oktober 1807 vid detta sällskaps andra sammankomst och som han senare stöpt om i tvenne olika poem — dels i den stora prolog till Fosforos, som blef vår romantiks egentliga portaldikt och som behållit den karaktäristiska ottaverimsformen, den italienska “stansen”, och dels i en särskild dikt, som hade kvar urtextens direkta adress från poesiens gudinna till de unga nyromantikerna, men som stöptes i annan form, nämligen i den äfven inom nyromantikens egen diktning hos oss ytterst sällsynta (om icke här rent af enastående) terzinformen.

Iduns redaktion presenterar alltså ifrågasvarande “hittills okända ungdomsdikt af Atterbom”, hvilken dikt, som naturligt är, den anser för “ett fynd af docenten Ruben G:son Berg”.

Eftersom undertecknad själf sysslat en del med Atterboms poesi och utgifvit studier öfver densamma, torde jag måhända utan misstanke för onödigt kritikasteri få erinra om, att ifrågasvarande stycke icke varit okänt. Dikten finnes ju i sällskapet “Musis amicis” handlingar på Uppsala universitetsbibliotek och har naturligtvis blifvit uppmärksammas af Auroraförbundets litteräre minnestecknare Böttiger, hvars bekanta studie också talar om densamma. Äfven författaren till föreliggande rader har omnämnt den i sin teckning af Atterboms första ungdom (se t. ex. min bok “Från nyromantikens dagar”, sid. 33, noten). Men på sistnämnda ställe åsyftade version är visserligen icke helt densamma som dr Ruben Bergs. *Musis amicis handlingar ha nämligen poemet i två affattningar*, hvilket dr Berg kunde ha nämnt; nu synes han blott ha lagt märke till den ena.

Då poemet ej kan få något intresse för Iduns stora publik — ty rent litterärt är ju detta alster af den snart blifvande store skalden i sina bägge versioner så ytterst ungdomligt, att det med alla sina uppslag och den “hjärtats fullhet” det röjer dock närmast får kallas ett pekoral — och då blott litteraturhistorici skulle ha någon ringa glädje däraf, vill jag hänvisa den intresserade till Uppsala universitetsbibliotek och icke nedtynga Iduns spalter med denna andra version af samma dikt, som tidningens läsare redan ha sett i en snarlik gestalt.

Blott ett par strofer, som öfverhufvud icke finnas hos Bergs version! Den ena är, om man så vill, “märklig”, emedan den bryter eller rättare utvidgar ottaverime-formen och dessutom är ett prof på de unga romantikernas ännu helt sensuella uppfattning af hellenism och hvad därtill hör:

Hur mången afton, då, en yngling trogen
Framlade bland hviskande plataner
Med trånadsblicken fäst på myrtenkogen,
Der, täck som Hebe, kransad af cyaner
Hans Charis kom, den friska Rosen! mogen
Till blickningsoffer åt Akteons Maner!
Vild smekte Gossen dolda Skatters prakt
Med kyss på kyss i dithyrambisk takt,
På grenen dallrade hans druckna Lyra
Och läspade om Hymenaios' yra.

Den andra, af mig afsedda strofen — ett verkligt praktprof på ungdomlig “fosforism” i ordets vulgära mening — rör den af vår 17-

åriga skald nyss upptäckta och numera dyrkade tyska romantiken och följer närmast på den strof om Tieck, som äfven Ruben Berg meddelar:

Der brusar Seraf Werners Serafsharpa,
Karbunkelblank, bekrönt af hyacinter:
Med Svärd beväpnad, Kors, Koturn och Harpa,
Han lockar, *enande*, från jordens vinter
Lifvets akkorder, disharmoniskt skarpa,
Till högre Rhythm på Edens jaspisklinter, —
I herrlig Rund af mystiska naturer
Af Helgon, Hjeltar, Nunnor, Trubadurer.

Nyromantikens poetiska uttryckssätt gjordes ju sedermera ofta, med oförståelse och med skäl, till föremål för litterär parodi. Men man kan fråga sig, hvilken parodist som skulle ha öfverträffat de sex första raderna af denna stans.

Ännu en strof, som Bergs version ej meddelar, må upptagas här, emedan den innehåller fröet till de verser, i hvilka Atterboms Fosforosprolog sedermera lät poesiens gudinna kalla de unga svenska kämparne till vapen för hennes sak:

O, I som i den nattomhöljda norden
Upprest åt mig ett flammande Altar,
Der morgonmelos från den väckta Jordan
I Göthiskt majestät till Himlen far:
Uppskrämd af Blossen, Fasorna och morden,
Den tyska Sången kallar Ert försvar;
Den gamla Braga Thuiskos Ekar lemnar
Att se bland Odens *Den* som Norden hämnar.

Hur förhålla sig nu poemets två versioner till hvarandra? Helt enkelt så: den ena, den som Berg aftrycker, är den som verkligen upplästes vid de unga studenternas möte, åtminstone inskrefs den i deras första “arkiv”, en volym, som visar åtskilliga handstilar och upptager sällskapets fyra första sammanträden.

Men en annan volym, ett urval “Valda skrifter af sällskapet Musis Amici, Upsala 1807—1808”, föreligger äfven och tydligen från en något senare tid, då sällskapet redan åtminstone ett år haft sitt bestånd. Denna är renskrifven af Atterboms egen hand, och i den är åtskilligt omarbetadt, däribland “Poesiens helsing”, som så erhållit sin affattning nummer 2. Också skrifter af andra ledamöter finnas här i annat skick, och omöjligt är det icke, att Atterbom redan nu, liksom sedan under hela sitt lif, tagit sig för att själf på fri hand bättra litet på kamraternas arbeten. Först med 1809 vidtaga andra handstilar, och då försäkras uttryckligen, att “denna renskrifning är med noggranhet fullbordad och med originalerna lika lydande”. Jag vet icke, om detta kan syfta på, att Atterbom möjligen återgifvit någon skrift af kamraterna alltför fritt.

En olikhet mellan de båda versionerna af “Poesiens helsing” är äfven, att den som Berg publicerat var åtföljd af sällskapets kritik, men den andra icke.

Liksom af “Poesiens helsing” ha de två ifrågasvarande handskrifterna hvar sin olika version af en annan tidig atterbomsk dikt, urtexten till den slutligen så underbara “Minnesrunor”. Och äfven här har sällskapets kritik uteslutits i Atterboms omarbetade renskrift.

Förr eller senare komma kanske alla dessa och alla öfriga atterbomspoem i handskrifterna från tiden före Fosforos att tryckas i sitt första skick. Det skadar icke, om det än näppeligen gör någon glad. Hvilket afstånd, trots allt, redan mellan Fosforosprologen 1810 och “Poesiens helsing till sällskapet Musis Amici” i de två handskrifterna! Atterboms utveckling gick, som naturligt är, fort denna tid, och samma penna som frambragt ofvanstående missfosterstans om “Seraf Werner” skulle efter några få år i “Blommorna”, i “Fågel blå” nedskrifva en lyrisk poesi, som icke öfverträffats på vårt tungomål.

Med anledning af “Syster Evas” testamente.

SOM VAR ATT vänta ha de uttalanden, som en framstående, nu bortgångna sjuksköterska under ofvanstående rubrik gjorde i Idun n:r 34, väckt liflig uppmärksamhet. Som ett komplement till dessa uttalanden ha vi från en provinsialläkare mottagit nedanstående artikel, i hvilken särskildt betonas önskemål angående sjukvården på landet.

JAG HAR genomläst “Syster Evas” testamente i ett af Iduns senaste nummer, och jag har gjort det med nöje och erkännande, så mycket mera, som reflexionerna däruti till en del sammanfalla med mina egna åsikter angående sjukvård i allmänhet.

Under mångårig verksamhet på olika poster i sjukvårdens tjänst har det för mig blifvit mer och mer tydligt att en väsentlig förbättring af sjukvården, särskildt på landsbygden, skulle vinnas genom anställandet af ett tillräckligt antal godt skolade sjuksköterskor. Då jag nu läst detta “testamente”, kännes det ännu mera än förut som ett behof att delgifva dessa tankar, i förhoppning därpå, att möjligen andra mera inflytelserika personer skulle, sedan pressen fäst uppmärksamhet på saken, komma att intresseras därför, och att frågan sålunda kanske komme under en verklig ompröfning.

Jag har nu med flit egentligen fäst mig vid förhållandena på landet, ty det är just där en reform i berörda hänseende först behöfves.

Hvar och en, som någon tid bott på landet, torde nog veta, huru pass svårt det kan vara för den mindre bemedlade att skaffa sig nödig hjälp och vård vid inträffande sjukdomsfall, åtminstone i sådana fall, då man ej är hänvisad till sjukhusvård.

Att en läkare på landet, med distrikt på ända till öfver 20 tusen personer, utan eller med otillräcklig tillgång på skolade sjuksköterskor, och bland en befolkning, i hvars uppfostran ej ingått upplysning om hälso- och sjukvårdslärens enklaste sanningar, skall kunna lämna ett arbete, som svarar mot den utbildning, han under långa års studier skaffat sig, torde knappast någon vilja påstå. Yttre omständigheter och förhållanden göra det för honom ej så sällan omöjligt att utnyttja sitt vetande.

Den medicinska forskningen har under senare årtionden gått oafbrutet framåt.

De upptäckter, man gjort, hafva medfört den följden, att en särskild gren af det medicinska vetandet, hygien, börjat intaga en allt mera framskjuten plats.

Framtidens sträfvanden torde komma att gå ut på minst lika mycket att förebygga som att bota sjukdomar.

För den stora allmänheten är denna sanning emellertid ännu så godt som fullständigt okänd. Medikamentet blir en hufvudsak, den egentliga sjukvården får stå mycket tillbaka, till och med i svåra sjukdomar. Än mindre kan det då hända att man fäster sig vid att i många sjukdomstillfällen andra moment kunna spela en stor roll, såsom till exempel vanor, lefnadsförhållanden, arbete och hvila, bostad, födoämnen, bad m. m. eller med ett ord allt, som kan sammanfattas under begreppet hygien.

Hälsovården, då det gäller förekommandet af sjukdomar, och den egentliga sjukvården, då det gäller återställandet till hälsa, äro begrepp, som hos den stora allmänheten ännu äro allt för främmande och tillbakasatta.

Så borde dock ej längre vara hos en nation, som gärna vill anse sig framstående på många upplysningens områden.

En duglig och kunnig sköterska skulle kunna verka ej blott vid den mera direkta sjukvår-

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd, erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Blusliff 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pelle-ria) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till Mästernsruelsgatan 43, Stockholm

Iduns Mönsterafd.

den. Hon skulle äfven lättare än någon annan kunna arbeta i upplysningens tjänst, ty hon kommer ju ofta i nära beröring med befolkningen inom sitt distrikt.

För mig framställer sig alltså, såsom ett särdeles viktigt moment i sjukvårdens utveckling, ett moment, hvars realiserande borde vara staten angeläget, anställandet af tillräckligt många väl utbildade sköterskor med ej allt för stora distrikt samt naturligtvis under vederbörlig kontroll för sin verksamhet.

Åtminstone borde att börja med något göras för att från aflägsnare delar af landsbygden underlätta anställandet af dylika sköterskor.

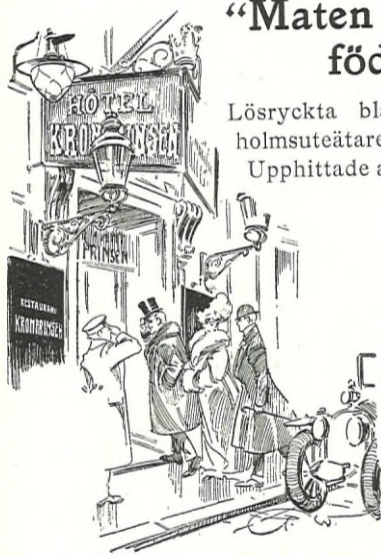
Att på så sätt en betydlig förbättring af sjukvården på landsbygden skulle vinnas, synes mig själfklart, om saken ordnas på ett lämpligt sätt. Början är ju på sätt och vis redan gjord genom landstingens anställande af sjuksköterskor för den epidemiska sjukvården. Det resultat, som vunnits af deras verksamhet, synes mig visa, att frågan om en utveckling af systemet kan vara värd en närmare undersökning.

Kvinnorna få ju ej sällan bära den tyngsta bördan, då sjukdom hemsöker en familj, äfven om de själfva äro skonade.

"Syster Evas" testamente borde därför särskildt tala till dem och uppmana dem — jag frånser de i sjukvården särskildt arbetande — att något mera allmännare intressera sig för hälso- och sjukvårdsfrågor. På detta område finnes ej så litet att uträtta.

24/8 1908.

EN LÄKARE.

"Maten är halfva födan."

Lösryckta blad ur en Stockholmsuteätares anteckningar. Upphittade af Jonas Brag.

JOURNALISTERNAS skola förstå allting, det är ett af deras yrkes hufvudvillkor. Ejens den kulinariska konsten är dem främmande. Efter författandet af en lyckad ledare, ett spirituellt kåseri unna de sig gärna en god middag, och den kritik de öfva mot källarmästarens produktion, är ingalunda mild, ifall menuen har skavanker. Författaren till efterföljande små skisser — en af vår hufvudstadspress' mera kända och jovialiska figurer — är en gurmand, hvars reflexioner om bordets nöjen väl kunna förtjäna ett beaktande. De vinjetter, som illustrera hans text, äro med benägen tillåtelse hämtade ur en orienterande broschyr öfver Hôtel Kronprinsen, som inrymmer en af hufvudstadens mest besökta och omtyckta restauranger.

Tortue claire.

DET ÄR HÄSTUTSTÄLLNING i Stockholm, festmiddagarnes gyllene tid. Sorlet af landsortsdialekter går genom den stora matsalen med den myndiga skånskan som hufvudstämma.

Vid ett af de bäst besatta borden är soppan just serverad, och värden-riksdagsmannen hälsar sina gäster välkomna. Rådmanen-landtbrukaren, som är en fruktad gastronomprofoss i sin hembygd, skjuter föraktfullt sopptallriken ifrån sig och utbrister:

— Tvi, så'n där ska' va' afredd. Hemma äta vi endast afredda soppor.

En af de mera distingerade gästerna vid bordet, som ser ut att vara hofrättsråd eller något dylikt, skyndar sig att genmäla:

— Ja, men bäste hr rådman, ser ni inte, att det står på matsedeln *tortue claire vraie*, och det här är verkligen äkta klar sköldpadd-soppa, men jag har aldrig i mitt lif hört att man serverar *klara soppor afredda*. Jag finner soppan öfverraskande briljant eller hur, mina herrar?

Allmänna instämmanden. Värden tillfogar:

— Ja, vår vän rådmanen har nu en gång sin smak för sig. Han tolererar, strängt taget, intet annat än det hans egen gumma lagat: det är kraftigt och reelt, hvad hon bjuder, men kanske icke så omväxlande. Jag försäkrar, att hon är en riktig matmamma; gäller det bifstek eller fiskfärs, då är hon orakel, det kan jag intyga.

— Betviflas icke, tillfogar hofrättsrådet, men kom dock ihåg, att omväxling i födoämnen är lika nödvändig för magen som omväxling af vistelseort och studier för sinnet.

Rådmanen mumlade något i skägget, men kunde icke förmås att äta soppan.

Under middagens fortsättning blef han gifvetvis föremål för åtskilliga förgiftade pilar, men hans själf tillit var icke lätt att rubba. Han kände ännu vid middagens slut sitt auktoritativa värde. Dragande dessertresterna ur skägget med vänstra handen, höjde han med den högra sitt glas mot värden:

— Tack ska' du ha', riksdagsman; men de' ä' de' ja' allti' har sagt, di har, min själ, ingen mat som duger i Stockholm.

Kontraster.

TIDIG SUPÉDAGS en sommarkväll. Hotellmatsalen är ännu nästan tom. In träder en liten spenslig man med österländskt utseende, tydligen en resande japan, samt kort därefter två välmående herrar af äkta germantyp, med studentikosa manér och symposionsglada miner.

Japanen vänder ifrigt på matsedeln och synar den noga i alla vinklar och vrår, hvarefter han beställer en salladsbredd tomata och en bågare mörkt öl. Sedermera rekvirerar han ett äpple och slutligen en banan. En kopp kaffe på det hela och hans supé är undanstökad.

De båda studentikosa ha mottagit flere råd af hofmästaren, men icke kunnat bestämma sig.

— Oroliga mage, hvad vill du ha? utropar den rundaste och singlar lätt matsedeln i luften. Ändtligen synes ett ljus, nästan samtidigt, ha gått upp för dem båda. Lidnersknäppen har kommit:

— Ge' mej ugnstekt ål med skarpsås!

— Får jag bräckta nejonögon med smör!

Under tiden har en ännu mera välmående herre infunnit sig, en af dessa ännu kvarlevande urstockholmare, som aldrig, icke ens den mest tryckande sommardag, öfverge sin kära stad, där deras vanor äro alltför bofasta.

Han vet åtminstone hvad han vill ha.

Smörgåsbordet är redan framsatt och attacken går med full fart mot ansjovisburken. Han rensar ansjovis som en konstnär. Men det är allmänt känt att han är, om möjligt, ännu styfvare på gädda, notabene om det är *sallsjö-gädda*, hvilket han lätt är man att afgöra. Någon annan befattar han sig rakt inte med. Insjögäddan föraktar han lika djupt som själfva bondlandet.

Ansjovisen ligger där nu på tallriken och presenterar sig som filet. Med ett oefterhärmligt grepp sätter han den på gaffeln samt doppar

den ett par gånger i burkens sås, innan han med ett smackande läte låter den försvinna mellan ett par svällande läppar. Detta upprepas 4 à 5 gånger i långsam, värdig procedur.

Sedan smörgåsbordet sent omsider är undanstökadt, beställer urstockholmaren en bifstek, "*men kom ihåg, att den skall vara lösstekt!*" Hvarje ord ackompanjeras af knifskäftets klubbande mot bordet.

Nästan omärkligt har bordet intill blifvit upp-taget af en herre med ett på en gång distingeradt och jovialiskt utseende. Han har genast frågat efter de kalla rätterna samt låtit servera sig dilammkotletter i gelé, garnerade med legymer. Anrättningen ser högst delikat ut och han njuter med uppenbar finhet och skärpa en lätt, behaglig och hälsosam måltid.

Då han slår upp sina ögon, får han se urstockholmaren i högsta hugg med den blodiga bifsteken. Och man kan läsa i hans minspel hvad han tänker:

— Hu, åter ett exempel på modern barbarism! Ett köttstycke, som på ytan är hastigt uppsvedt vid häftig eld, men inuti fullkomligt rått! Hur syndas ej mot den gyllene regeln, att stekningen skall ske långsamt vid sakta eld!? Framgången af hela matlagningen hänger ju därpå.

Hur mycket födoämnen, hur mycket bränsle slösas ej bort af hushållerskor och kockar, som icke fattat den omätliga betydelsen af eldens modererande under grytan eller stekpannan! Vi människor äro dock de enda varelser som koka och steka. Bordets nöjen tillhöra oss ensamma. Vi borde sätta en ära i att bättre vårda detta dyrbara monopol.

Han drog en lätt suck af hopplöshet, innan han med ett oförläpligt behag svalde den sista biten på sin tallrik.

(Forts.)

JONAS BRAG.

Vår frågoafdelning.

SOM VI REDAN tidigare i Idun framhållit, tillämpa vi numera ett delvis nytt system med afseende på vår afdelning för »Frågor och Svar», i det vi af de inkomna frågorna bereda plats endast åt dem, hvilkas besvarande anses vara af något allmännare intresse för läsekretsen. För att uppmuntra våra läsare att själfva flitigt besvara de framställda frågorna, utdelas för hvarje månad

ett pris på 10 kronor

för det bästa eller »piggaste» svaret. Se för öfrigt de närmare bestämmelser, som alltid inleda Frågo- och Svarafdelningen.

Sveriges på en gång elegantaste och mest användbara modejournal för hemmen. /

Iduns Modellkatalog

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Oumbärlig för alla sömmerskor och alla hem. / / /

Nu är tid att prenumerera.

Känslomänniskor.

En återblick i livets tidbok af

Hanna Lundholm.

(Forts.)

SÅ MYCKET mera förvånad blef därför Alfa, när hon en dag från det gamla hemmet fick mottaga ett helt litet paket — flere blåa, rutiga pappersark, fullskrifna med den svårläsiga stil, som hon likväl redan i ungdomen lärt sig att tolka med lätthet. Med undran samlade hon ihop de blåa arken, som hon vid grinden mottagit af brefbäraren i form af en försändelse med flere röda sigill och slog sig ned vid verandabordet för att taga reda på innehållet. När Dan kom hem från skolan, satt hon ännu kvar, försänkt i djupt begrundande af det oväntade, som fosterfadern haft att meddela henne.

"Eär jag se, mor?" frågade gossen, och sedan han erhållit ett jakande svar, drog han till sig de fullskrifna arken. Men det gick allt för långsamt, han hade ej ännu lärt sig tyda jägmästarens egendomliga stil, han bad därför sin mor läsa högt, hvartill hon äfven genast samtyckte.

"Alfa, min kära fosterdotter, du vet ju, att jag slutit dig in i mitt hjärta, som om du vore mitt eget barn, och så var äfven i lifstiden fallet med min goda hustru. Men måhända begingo vi likväl båda en svår förseelse, när vi aldrig talade med dig om dina verkliga föräldrar, särskildt om din far, ty din mor dog af en bröstsjukdom redan när du var spä. Mången gång har jag undrat, hvarför du aldrig gjorde en fråga i denna sak — då hade jag haft skäl att bryta tystnaden. Visste du ingenting eller var det finskänslighet mot oss, som kom dig att tiga? Eller hade de människor, med hvilka du kom i beröring, visat den ovanliga grannligheten att aldrig med ett ord vidröra förhållandet mellan dig och oss? Af hvad jag nu sagt bör du ingalunda draga den slutsatsen, att du haft anledning till blygsel öfver din far. Han hör endast till dem, som lifvet, oakadt alla ansträngningar, hållit nere, till dem, som i kampen för det dagliga brödet knappast vunnit det nödtrötiga. Din man visste härom. Men han ville ej ens höra mig till slut den gången när jag bragte ämnet på tal.

"Detta har ju ingenting att skaffa med min kärlek till Alfa," gaf han mig till svar. Längre fram uttalade han en önskan att sätta sig i förbindelse med din far, hvilket denne likväl afböjde genom mig, och hvilket endast verkade, att jag en längre tid efter ditt giftermål lefde i saknad af hvarje underrättelse från min gamle vän.

När jag lärde känna din far, var han tjänsteman vid ett järnbruk. Min första verksamhet som jägmästare blef just förlagd till de stora skogsområdena vid samma bruk. Vi blefvo genast vänner. Min nye vän var intelligent, öppen och i hög grad sanningskär. De båda sistnämnda egenskaperna beredde hans olycka. I stället för att bidra till hans framgång i lifvet.

Vi sutto tillsammans en vinterkväll vid furubrasan i mitt kontor, din far och jag samt två andra unga män, hvilka vi räknade bland våra vänner. Min hustru hade just på min begäran låtit sätta fram åt oss det gamla silfverstopet fylldt med äkta Rudesheimer — hon visste ju hur stort värde jag satte på, att vinet serverades sålunda. Jag skulle ju ej tala om mig själf i dag, men kanske du glömt anledningen till, att jag alltid i min källare hade ett ankare Rhenvin af ädlaste sort. Mina släktingar nere vid den vackra floden visade sin välvilja mot den förrymde studenten — deltagaren i ett politiskt upplopp — genom att årligen sända upp till Norden, där den landsflyktige funnit skydd och bröd, ett med halmflåtor omlindadt vinankare såsom gåfva. Din far var alltid lika lycklig som jag själf, när sändningen anlände, och tillsammans hade vi redan flere år druckit hvarandra till vid vinprovet. Men denna kväll, när vi sutto vid furubrasan, tycktes min Rudesheimer ej som vanligt falla honom i smaken. Han såg allvarlig och nedstämd ut, sade så godt som ingenting samt föll emellanåt i djupa tankar.

"Hvad fattas dig, Carl?" frågade jag slutligen. "Du faller ju i dvala som Barbarossa i Kyffhäuser. Vakna upp och töm din bågare, innan skägget hinner växa genom bordet!"

Min vän gjorde en ansträngning för att behärska sig, men vecket låg alltjämt kvar mellan hans ögonbryn. Det förhöll sig så med min gode vän Carl, att hans ansikte alltid skvallrade om den sinnesstämning, hvaraf han behärskades. Med dig själf, mitt barn, är det på samma sätt — mången gång har jag haft nöje af att lägga märke till denna egenhet hos dig, därför att du ärft den efter din far — min afhållne vän. Vi sågo alla denna kväll, att Carls dystra sinnesstämning ej gaf vika, men vi män bruka ju sällan göra någonting för att framtvunga ett förtroende, som ej själfmant skänkes oss. Vi kastade en och annan förstulen blick på din far, men vi frågade ej.

Till slut talade han likväl, som vi länge väntat, ty hans öppenhet gjorde, att han ej kände sig väl

till mods, förrän han talat ut. Och hvarför skulle han hafva tegat, när han var omgifven af trofasta vänner? Han tog ej ens tysthetslöfte af oss — det hade ju varit så godt som en förolämpning — men han talade med låg röst, för att ej en enda stafvelse af det han hade att förtälja skulle nå någon annan än hans förtrogna vänner.

Det var frågan om den ene af brukets chefer — min vän hade af en händelse om denne gjort en upp- täckt, som ifall saken anmäldes och drogs inför domstol, skulle haft fängelse, om ej något ännu värre, till påföljd.

"Detta är farliga saker att röra vid," sade en af de närvarande unga männen, just han, som fick öfvertaga din fars plats, när denne drabbades af olyckan. Det föreföll mig, som om min vän blifvit lättare till sinnes, när han talat ut, men förstämning hade gripit äfven oss andra.

"Saken blir svår att bevisa," sade samme unge man, som nyss talat.

"Tror du, att jag vill spela angifvare," brusade Carl upp. "Inte är det därför, som jag talat med er. Men hvad jag sagt är sanning, som jag kan taga på min ed."

"Må den skyldige straffas genom sitt samvete," sade han efter en kort paus.

"Skål, Carl," utropade jag med låtsad glädighet, "och glöm hvad du sagt, såsom vi andra skola glömma det och låta det för oss vara såsom en hemlighet, ropad ut i en rykande storm, där den drunknar i det väldiga brusnet."

Några dagar därefter blef min vän kallad upp till en af cheferna — bror till den, om hvilken jag nyss talat. Din far blef afskedad utan vidare — utan föregående uppsägning, utan anförande af något som helst skäl och hvad som var värst af allt, — man vägrade gifva honom ett betyg eller ens ett intyg angående hans fleråriga tadellösa tjänstgöring vid bruket. På den tid, om hvilken jag talar, var det betydligt svårare att tilltvinga sig en rättighet, som de, hvilka sutto med makten, nekade att bevilja. För din far var i detta fall ingenting att göra. Han kom till mig tillintetgjord af den skam, som drabbat honom.

"Alfa, hvad skall det nu blifva af Alfa," framsuckade han slutligen och jag såg en tår tvinga sig fram vid hans ögonlock. Jag svarade ej genast, ty när det gällde en så viktig sak, måste jag ju först rådgöra med min hustru.

"Och hvad skall det bli af min framtid," hörde jag min vän säga. "Ingen tar i sin tjänst en man, som blifvit afskedad på sådant sätt."

Jag måste bekänna, att jag blef honom svaret skyldig. Mot mitt bättre vetande kunde jag ju ej tala, och min öfvertygelse var, att det skulle dröja länge, innan Carl änyo fann försörjning för sig och sin dotter.

"Mitt hem är ditt," var det enda jag kunde svara.

"Men här kan jag ju inte stanna. Tack emellertid för din vänskap!"

"Hvem är förrädaren?" fortfor han efter en stund.

"Kan du säga mig, hvem som är förrädaren?"

Våra ögon och våra tankar möttes, men ingen af oss uttalade namnet.

"Det är omöjligt," sade jag slutligen som svar på våra tankar. "Vän förräder ej väl."

"Tror du inte," svarade Carl med djup bitterhet. Hans själ var således redan förgiftad — den sanningskåres, den ädelhjärtades själ.

"Försök att glömma," sade jag och lade min hand på hans axel, "eljes blir lifvet outhärdligt."

"Jag skall framdeles tänka på, att du gifvit mig detta råd — nu förmår jag det ej."

Vi hade sedan ett långt samtal — din far, min hustru, som jag tillkallat, och jag själf. När vi slutade hade vi gjort en öfverenskommelse.

Din far skulle resa för att bryta sig ny bana i en ny del af världen. Vi hörde ju dagligen talas om dem, som rest och som funnit, hvad vi bruka kalla lyckan. Om den, som misslyckades, hörde man vanligen ingenting. Du skulle stanna kvar hos oss. Din uppfostran åtogo vi oss gärna. Men din far önskade, att minnet af honom ej skulle hållas vid lif hos dig — han ville själf en gång komma tillbaka för att väcka det på nytt. Om det ej ginge honom väl, så finge din ungdom ej fördyras genom medvetandet om hans kamp för tillvaron långt borta från alla dem, som ägde hans tillgifvenhet och voro honom tillgifna.

"Men om Alfa på annat håll får veta sanningen?" frågade jag.

"Då tvingas du ju att tala," svarade Carl.

"Jag tviflar inte på, att det skall gå er väl. Motsatsen vore ju en orättfärdighet," sade min hustru vid afskedet.

De första åren fingo vi ofta underrättelser från Carl, sedan blefvo breven sällsyntheter, isynnerhet efter ditt giftermål. Min vän talade aldrig om att komma tillbaka, och vi uppmanade honom ej därtill. Vi visste ju, att han bidade sin tid, och att denna tid möjligtvis aldrig kom. Men nu, min dotter, har denna tid kommit, fastän på annat sätt än vi väntat och hoppats. Din far — min afhållne, aldrig glömde vän, har beredt

mig en stor glädje. I tillit till min vänskap har han, utan att på förhand förbereda mig, sökt sig väg tillbaka till mitt hem. Men min glädje är ej oblandad. Han är sjuk och bruten, mera af slit och umbäranden än af år. Han ville en gång undvika att kasta skugga öfver din ljusa ungdom, men när skuggan likväl nådde dig — en skugga djupare och kyligare än den, som medvetandet om de missräkningar, lifvet haft i beredskap för honom, kunnat kasta på din väg, då ansåg han sig berättigad att komma för att se dig och Dan och äfven för att glädja mig — jag vågar tro så, därför att jag vet honom vara min vän. Kom så snart du kan!

Din tillgifne fosterfader."

XXI.

Det förhöll sig som Alfas fosterfar trott. Af fin- känslighet hade hon hindrats från att fråga efter sina föräldrar, och ingen af alla dem, med hvilka hon kommit i närmare beröring, hade oombedt gifvit henne några upplysningar. Det hade varit henne nog att få anse sig som dotter till de båda, hvilka tagit vård om hennes barndom och ungdom. Hvarför skulle hon fråga om det, som de säkert skulle låtit henne veta, om de önskat, att hon skulle veta någonting. Daniel hade ingenting sagt — han, minst af alla, skulle velat tala om någonting, som kunnat bereda henne oro, när detta var till ingen nytta.

När Alfa och Dan voro färdiga för afresan, föreföll det henne, som om hon begaf sig i väg endast för att få visa Dan, hur det gamla hemmet uppe vid de milsvida skogarna såg ut. Denna önskan hade hon burit på i flere år, men resan var lång och, hvad som för henne ej var en oviktig sak, äfven dyrbar.

Men nu var hon glad att få ge sig af, och äfven glad öfver att hon kunde känna glädje. Hon hade redan tillräckligt länge sagt till sig själf, att lifvet är bäst, när ingenting händer. Hon kände sig nu rörd af väntans fröjd ännu en gång, den fröjd som skulle nå sin höjdpunkt, när hon återsåg sin fosterfar och fick visa Dan såväl honom som hemmet inom syrenhäckens förskansning. Tanken på att hon där väntades af en främmande man, som ägde anspråk på hennes dotterliga tillgifvenhet, sköt hon åsido — vid denna tanke kunde hon likväl ej vänja sig, därför lät hon den ligga tillsvidare. Om hennes far gripit in i hennes tillvaro, medan hon ännu ägde lyckan, så skulle hennes hjärta hafva öppnats i obegränsad gästvänlighet för den, som klappade på — ja, hon skulle till och med hafva funnit, att ett rum därinne stått väntande och smyckadt för hans räkning sedan länge tillbaka. Nu sedan likgiltighetens kyla bitit sig fast i hennes själ, visste hon ej rätt, hvar hon skulle inhysa den oväntade gästen.

Före afresan hade Alfa mycket att ordna i hus och trädgård. Det hela skulle under hennes frånvaro så mycket som möjligt hållas kvar inom den kretsgång, hvari allt arbete, äfven det enklaste, inpassats af hennes ordningssinne.

"Hur skall jag göra med höstmarknaden?" frågade trädgårdspojken, som nu växt upp till en stark, groflemmad yngling, med en arbetsduglighet, på hvilken han aldrig sparade.

"Till höstmarknaden måste jag vara tillbaka igen," svarade Alfa.

Hon visste, att hennes egen närvaro då var nödvändig. Då hade hon alltför mycket att taga vara på för sin och Dans räkning för att kunna vara borta.

Alfa och Dan anlände en vacker septembereftermiddag med en liten kanalbåt till den plats, hvarifrån de ännu hade en ansenlig sträcka att färdas med vagn för att komma hem till jägmästarebostället. De möttes af kaleschen, densamma som varit i bruk under Alfas barndom. De välskotta hästarna voro ej vana vid öfveranstängning, utan lunkade sakta fram på landsvägen, som följde insjön. Mot den mörka fonden af furor och granar på andra sidan om sjön framträdde redan så tidigt på hösten björkarna nere vid stranden som en i guld skiftande rand. Den hvitkalkade kyrkan ute på näset fördubblades genom insjön, som låg spegelbank, och de röda stugorna inom en förhuggning i skogen till vänster om vägen lågo färgmättade i eftermiddags- solen.

Vid statstugorna stod en ung man och högg ved. Han hälsade, när vagnen passerade förbi, och Alfa log samt hälsade igen som på en gammal bekant — det kunde ju möjligt vara hennes gode vän Per. Han hade ägt förutsättningar för att kunna växa upp just till en sådan yngling som denne med ljus lugg och troskyldiga blågråa ögon.

Bergalids röda tegeltak tittade fram mellan trädtopparna — snart voro de midtför dess fasad, och Alfa böjde sig ned för att under lindarnas kronor uppfånga en skymt af den gula väggytan med sina rader af blyinfattade fönsterrutor samt det i sten huggna vapnet öfver portiken. Om en kvart skulle de vara framme vid jägmästarebostället.

"Därinne är skogsvägen," sade Alfa, fullföljande sina egna tankar.

En egenhet hos Eau de Cologne

är känslan af kyla och uppriskning, som detta märke framkallar.

"Hvilken skogsväg?" frågade Dan. Alfa berättade för honom om den breda stigen, som hans far en gång följde, och som fört honom till jägmästarebostället på en annan väg, än den de nu voro tvungna att taga. Kaleschen var alltför tung för att kunna taga sig fram genom skogen. Men i den lilla lätta jaktvagnen hade Alfa ofta som barn vid fosterfaderns sida åkt genom skymningen i grandungen och kommit ut vid syrenhäcken, som kantade jägmästareboställets trädgård.

Dan lade märke till en rökpelare, som steg rakt upp i den genomskinligt klara höstluften.

"Vi äro framme," ropade han förtjust. "Jag känner på mig, att där måste det vara."

"Du har så ofta hört mig beskriva hemmet," sade Alfa och log.

Anledningen hvarför hon kommit hem lade sig i det samma som en skugga öfver hennes glädje, och hon såg åter allvarsam ut. Hon hade ju rest till mötet med en sjuk, bruten man — hennes far, men det oakadt för henne en främling, för hvilken hon ännu ingenting kände, fastän hon hört, att han var en af dem, som lidit orättfärdighet i lifvet. Lifvet misshandlar ju så många. Hennes fosterfar stod väntande vid trappan. Han hjälpte henne att stiga ned ur vagnen och hon grät öfver att känna återseendets glädje röra sig i hennes hjärta. En ung kvinna kom hastigt ned för trappan. I tankarna hade Alfa redan ofta utmålade för sig den unga, koketta guvernanten i den högädliga familjen, som lockat till sig den redan till åren komne varmhjärtade mannen för att skaffa sig själf försörjning på ett lättare sätt än det, hvartill hon hittills varit hänvisad för sin fattigdoms skull — en ung vacker kvinna, som ej själf ansåg sig vara i ringaste mån den mans gäldenär, hvilken gaf henne sitt hjärta. I stället såg Alfa nu framför sig en ung flicka, som närmade sig henne nästan med blyghet, och som såg på henne med varma strålände ögon, innan hon vågade räcka fram sin hand och bjuda sina vackra läppar till en kyss.

"Lifvet hade säkert redan börjat slita ut henne," tänkte Alfa, "och nu har hon här funnit hvila och trygghet. Hon hör inte till dem, som taga emot utan att ge igen."

Allting föreföll Alfa så lätt, sedan hon stigit öfver tröskeln till det gamla hemmet. Den likgiltighet hon kände för mötet med sin far — en likgiltighet, som ej ens varit fri från ett stänk af lindrigt obehag — var visserligen ej förbytt i längtan efter den okände, men efter den varma välkomsthälsning, hvilken såväl fosterfadern som hans unga hustru haft i beredskap för henne själf och gossen, såg hon likväl fram mot det som väntade henne med i någon mån förändrad känsla. Med barmhärtighetssystemens lätta hand, med dennas beredvillighet att hjälpa ville hon nu söka taga på den ömtåliga känsligheten hos den okände, som lifvet miss-handlat, som var bruten till kropp och själ.

Fosterfadern bad sin hustru taga hand om Dan, hvarefter han lade Alfas arm i sin egen och förde

henne genom den stora salen, där väggarna pryddes af gamla färgtryck, återgifvande scener ur legenden om den heliga Geneveva. Framför gästkammarens slutna dörr släppte han Alfas arm och gick försiktigt tillbaka öfver salsgolfvets knarrande tiljor. Alfa stod tveksam. Att låta sitt inträde föregås af en knackning föreföll henne som ett alltför brutalt ingripande i det nya, som förestod ej endast henne utan äfven en annan. Varsamt lade hon handen på dörrlåset och med ännu större varsamhet vred hon om samt sköt dörren upp tillräckligt, för att hon skulle kunna glida in. Hon möttes af ett par ögon — ögon med vidsynhet och djup som hos dem, hvilka tankar dagligen oveckligt tvingas, det följde af kroppens långsamma aftynande, mot allt det, som ligger utanför och bortom lifvet. Dessa förunderliga ögon fästes på henne med ett uttryck af den högsta själlspänning. Hon gick fram och föll på knä vid sängen, där hon kände sin hand ögonblickligen omsluten af den magra, hvita hand, som hon nyss sett hänga ned vid sängkanten. Greppet af denna hand var svagt och skälvande, men där låg något af den öförläneliga makt, som oemotståndligt drager hjärta mot hjärta.

När fosterfadern en timme därefter kom in, satt Alfa orörlig vid sängen och höll den sjukas hand i sin. Hon gjorde en afböjande rörelse, när hon förstod att man önskade få henne ut för att intaga någon förfriskning. Alfa trodde att hennes far sof och hon ville ej störa honom, men vid fosterfaderns i hviskande ton uttalade uppmaning kände hon, hur den aftärda handen långsamt drog sig ur hennes egen — den sjuke var således ej inslumrad, utan hade endast legat med slutna ögon. Alfa reste sig då och följde fosterfadern.

Dagen därpå talade den sjuke länge med sin dotter. "Kanske var det ett misstag af mig," sade han — "det löfte jag tog af mina vänner, att ej söka hos dig hålla vid lif minnet af mig och din tidigaste barndom, men vi dömas, så är mitt hopp, efter våra uppsåt och ej efter följderna af våra kortsynta handlingar."

"Så ensam du måtte ha känt dig," sade Alfa. "Ersam," svarade fadern och tonen vittnade om lätt förvåning, "ingen människa är ensam, som inte själf önskar det."

"Men vi alla, som du lämnade." "Jag längtade, men jag kände mig aldrig ensam. Världen är ju full af dem, som gå och vänta på att man skall räcka ut handen."

"Och har du gjort det?" "Ja, alltid," svarade den sjuke med ett godt leende. "Ät hvilka räckte du då din hand?"

"At alla dem, som ledo orättfärdighet och som ej utan hjälp kunde finna kraft att bära den."

"Skänk oss kraft till att tåla orättfärdighet!" hviskade Alfa för sig själf.

"Berätta mig om dem, som du räckte handen åt?" sade hon därefter högt till fadern.

"Om alla kan jag inte berätta, men om några — om dem, som voro mig kärast. Det var bland

andra," fortfor han, "en italienare, en försäljare af gipsbilder — man möter dem nästan öfverallt i världen. Han hade en 12 år gammal son, som följt med honom. Gossen dog på ett sjukhus utan att man underrättade fadern, fastän han hyrt sig ett kyffe i närheten för att vara till hands."

"Hur gick det honom sedan?" "All den känsla, hvaraf han var mäktig, samlade sig först till harm — ja, raseri öfver att han ej blifvit kallad till sonens dödsbädd."

"Och sedan?" frågade Alfa. "Sedan var hans själ slagen i isbojor. Vi delade bostad i två år och jag höll hans hand fast i min. Till slut tog han likväl själf sitt lif."

Alfa måste göra våld på sig för att vinna tillräcklig själfbehärskning att ej störa den sjuke. Hon förmådde ej göra sin röst stadig till en bön om fortsättning, men det var inte heller nödvändigt. Fadern berättade vidare, medan ett svagt leende spelade omkring hans läppar.

"Sedan var det äfven Mrs Gregh — hon var tvätterska. Hennes man slösade bort allt, hvad hon släpade tillsammans. För henne räckte min viljekraft, tills hon var räddad. Mannen hörde till dem, som äga makt öfver kvinnohjärtan — han rymde också en vacker dag med en annans hustru. Då var Mrs Gregh fri."

"Hvilken lätnad för henne?" "Så kände hon det inte till att börja med. Hon hade älskat honom. Efter någon tid blef hon erbjuden friplats i ett "Home", tillkommet genom donation af en filantrop och mångmiljonär."

"Det var för öfrigt en märkvärdig kvinna, denna Mrs Gregh," fortfor den sjuke och log. "Hon hade inte varit i stånd att hålla sin egen man i tukt, men det oakadt hade det upprifvande samlifvet med honom afsatt stål i hennes vilja. När jag besökte henne i hennes "home", hade hon blifvit föreständarinnans högra hand. Mrs Gregh — hvar är Mrs Gregh? ropades från alla håll. För svaga viljor var hon här ledande makt — sådan var hennes utveckling."

Han log och Alfa log mot honom igen af fröjd öfver att se honom lifvigare och efter allt att döma vid bättre hälsa än den föregående dagen. Hon bad honom vänta med fortsättningen till en annan gång för att spara på krafterna, men därpå ville han ej gå in. Det var alldeles inte nödvändigt.

"En liten tid hade jag tillfällig anställning vid en fabrik. En af tjänstemännen där pinade sig själf med den tanken, att hans hustrus kärlek till honom höll på att svalna. Hans själ krökte sig under den tunga börda, hvarpå den släpade. Ibland sade han sig själf, att alltsammans var endast inbillning, men den tanke, som tvingat sig på honom, kunde han ej bli kvitt igen."

(Forts.)

ANVÄND ENDAST SVENSK TVÄTTVÄL "SAVOLIN".

TEKN. A.-BOL. FLORA, GEFLE.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

VECKAN 6—12 SEPT. 1908.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; lammkotletter med spritsad potatis; mjölk; kaffe eller te med surmjölkskaka. Middag: Afredd buljong med frikadeller; kräfter; stekt örre med salader; äppelpudding med grädde.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; stufning af bondbönor och skinka; mjölk; kaffe eller te. Middag: Pudding af kött med potatismos; körsbärsoppa med skorpor.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; halstrad gädda med skiradt smör och potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Rimsaltad färbjunga med stufvade morötter; filbunke.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckt färbjunga (rester från tisdag) med potatismos; mjölk; kaffe eller te. Middag: Grönsoppa med mjölk; kokt makrill med persiljesås och potatis.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; sill med smör och ägg samt potatis; kaffe eller te. Middag: Oxstek som vildt med potatis och vinbärsgelé; rabarbersoufflé med vispad grädde.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; ragu på kött med förlorade ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med stufvade turska bönor; risgrynsgröt med mjölk.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt färsk strömming med tomatssås och potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kall oxstek med potatispudding; saftkräm med mjölk.

RECEPT:

Stekt örre (f. 6 pers.). 2 orrar, 1 hg. späck, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt, 3/4 lit. lit. kokande buljong, 2 dcl. tunn grädde.

Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. mjöl, köttjus, 1/2 dcl. tjock grädde. Beredning: Örrarna plockas, svedas med denaturerad sprit eller brännvin, utagas, sköljas ytterst väl och torkas med en kötthandduk. De uppsätts därefter och beläggas på bröstet med späcket, skuret i tunna skivor, hvilka fastbindas väl. Smöret brynes i en stekgryta. Fåglarna läggas med bröstet upp och brynas väl på alla sidor, hvarefter de saltas och spädas med buljongen och grädden litet i sänder. Till stekningen åtgår omkr. 1 tim. Fåglarna uppläggas, skäras och hopläggas åter och serveras garnerade med grönsalad och oliver. Köttjusen silas och skummas.

Smör och mjöl sammanfråsas, köttjusen tillsättes litet i sänder under flitig röring, och såsen får koka 10 min. Grädden tillsättes, och såsen får ett uppkok samt afsmakas. Äppelpudding med grädde (f. 6 pers.). 5 dcl. äppelmos, 50 gr. sötmandel, 6 blad gelatin, 2 msk. varmt vatten, 4 dcl. tjock grädde. Till garnering: 6 päron, 25 gr. biskvier. Beredning: Äppelmoset passeras och blandas med den skällade och groft hackade mandeln samt det sköljda och i 2 msk. vatten upplösta gelatinet. Då äppelmoset är kallt, nedröres den till hårdt skum slagna grädden. Massan hälls i vattensköljd och socker-

Finast i smak
och näringsrikast
äro

VÄRGÅRDA
(Kungl. Hofleverantör)

Hafregryn o Hafremjöl

PARETER.

Värgårda
Proton-hafremjöl

beströdd form och ställes på is eller kallt ställe att stelna. När puddingen skall stjälpas upp hålles formen ett ögonblick i varmt vatten. Den garneras med frukt och biskvier.

Puttding af kött med potatismos (f. 6 pers.). 1 lit. kokt eller stekt kött, 2 små rödlökar, 3 msk. smör (60 gr.), 1/2 msk. salt, 1 msk. hvitpeppar, 4 dcl. buljong.

Potatismos: 1/2 lit. potatis, 1 kkp. oskummad mjölk, 2 ägg, 1 msk. kallt smör, 1 tsk. socker, 1 tsk. salt. Till formen: 1 msk. smör (20 gr.), 3 msk. stötta skorpor.

Beredning: Köttet skäres i tärningar och drives genom köttkvarn. Löken skalas, hackas fint och brynes jämte köttet i smöret, hvarefter kryddorna tillsätts. Potatisen räskalas, kokas mjuk och pressas genom purépress eller mosas sönder med en gaffel. Mjölken, de uppvispade äggen, smöret och kryddorna tillsätts och moset arbetas, tills det liknar skum. En form smörjes med smör och beströs med stötta skorpor, ett hvar af potatismoset läggas och därefter hälften af det brynta köttet som öfverhälles med litet af buljongen. Öfversta hvarvet bör vara potatismos, som öfverströrs med stötta skorpor och krusas vackert med en sked.

Puttdingen gräddas i ugnen omkr. 1/2 tim. Den serveras med öfverblifven steksås eller skiradt smör.

Körsbärsoppa (f. 6 pers.). 1 kg. körsbär, 3 lit. vatten, skalet af 1/2 citron, 1—1 1/2 kkp. krossocker, 1 1/2 msk. potatismjöl.

Beredning: 1/2 kg. af bären stötes i stenmortel, tills kärnorna äro krossade. De påsätts att koka i 2 1/2 lit. vatten tillsammans med citronskalet omkring 3/4 tim. Soppan silas, sockret tillsättes, och då soppan kokar, afredes den med potatismjölet, utbrödt med litet kallt vatten. Ur resten af körsbären utagas kärnorna. Bären kokas i 1/2 lit. vatten med 2 msk. socker och tillsätts i den färdigkokta soppan. Den serveras med skorpor eller biskvier.

Halstrad gädda (f. 6 pers.). 1/2 kg. gädda, 1 1/2 msk. salt, 1 tsk. ättika, 120 gr. smör, skiradt.

Beredning: Gäddan rensas, sköljes väl och torkas. Den skäres i filéer och skinnet bortskäres nätt. Ryggen jämta alla småben borttagas. Filéerna ingnidas med salt och ättika och få ligga 1 tim, hvarefter de skäras i mindre bitar tvärs öfver. Fiskbitarna doppas i 3 msk. af smöret, halstras öfver glöden och uppläggas på varmt serveringsfat. Resten af smöret hälls öfver och fisken serveras med nykokt potatis.

Bräckt färbjunga med potatismos (f. 6 pers.). 3/4 kg. kokt, salt färbjunga (rester), 1/2 lit. potatismos (rester).

Till stekning: 3 msk. smör (60 gr.).

Beredning: Färbjunga skäres medan den är varm i fina strimlor och blandas med potatismoset. Massan skäres i skivor och stekes i smöret samt uppläggas på varmt serveringsfat. Anrättningen serveras som frukosträtt.

Stekt färsk strömming med tomatssås (f. 6 pers.). 1/2 val strömming (40 st.), 1 msk. salt, 1 ägg, 1 kkp. stötta skorpor, 1/2 kkp. hvete-mjöl.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.).

Tomatsås: 4 medelstora tomater, 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 2 msk. mjöl, 4 dcl. fiskspad eller buljong, 1 dcl. tjock grädde, salt, hvitpeppar, 1 äggula. Beredning: Strömmingen rensas,

SOLO-KÄFFE

från

A.-B. Malmö Kaffekompani.

H. M. Konungens Hofleverantör.

Magnetiskt förädladt enligt svenskt patentet n:o 20016 år

det bästa, renaste och drygaste

JAVA-KÄFFE

som finnes i marknaden och säljes femton olika Javablandningar i rikets förnämsta Kaffe- och Speceriefärrer

ryggbenet borttages, hvarefter den sköljes väl och torkas med en fiskhandduk. Strömmingen skäras lätt, ingnidas med saltet, doppas i det uppvispade ägget och vändes i de stötta skorporna. Smöret brynes i en tackjärnspanna strömmingen läggas och stekes 10 min på hvarje sida. Den uppläggas på varmt serveringsfat och såsen hälls öfver. Till såsen skalas tomaterna och passeras. Smör och mjöl sammanfråsas, buljongen eller fiskspadet tillsättes jämte grädden och såsen får koka 10 min. Tomatpurén iröres och såsen afsmakas med kryddorna.

Potatispudding f. 6 pers.). 1 1/2 lit. potatis, vatten, salt, 3 msk. godt smör (60 gr.), 3 ägg, 2 dcl. grädde, 1/2 msk. salt, 1 msk. socker. Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Potatisen räskalas kokas och drives genom purépress. Det kalla smöret nedröres i moset med en gaffel tillika med de uppvispade äggulorna och grädden. Kryddorna tillsätts och sist nedskäras de till hård skum slagna äggvitorna. En bleckform smörjes med smör och beströs med fint stötta skorpor. Moset lägges däri beströrs med stötta skorpor och krusas nätt. Puddingen gräddas i god ugnsvärme, tills den fått vacker gulbrun färg. Den serveras till köttträtter allmänhet.

GOSSKLÄDER

I största urval
till billigaste priser
hos

M. BENDIX

18 Regeringsg. 18

5 Stureg. & 90 Drottningg.

Sändningar för benäget urval expedieras till ärade kunder samt till i landsorten kända personer.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

BILDAD, husligt uppfostrad flicka, med sätt och yttre, erhåller bekväm plats att sköta renommeradt, bättre ungarlshem. Ref. och foto, till »Trefnad», G. v. Sydows Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

LÄRARINNA, som genomgått högre lärarinnesem, helst troende, med undervisningskyldighet i svenska och främ. språk sökes. Svar med betyg och löneanspråk till »X. P. Lärarinna», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

UNDERVISNINGSVAN lärarinna med jämnt och glädligt lyne önskas under instundande läsår för 3:me barn i åldern 6-9 år. Förmåga att meddela undervisning åt nybörjare i sång och pianospelning önskvärd. Svar jämte betyg, uppgift om lönepret och om möjligt foto, torde snarast sändas under adr. »A. H.» Töckfors.

FÖR en duglig och kunnig hushållerska, försedd med goda rekommendationer, finns lätt och god plats i herrgård på landet från 1 nov. innevarande år. Svaret, helst åtföljd af foto., torde insändas under signatur »1 Nov. Pålitlig», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

ANSPRÄKSLÖS, gladlynt och bildad flicka, van vid barn samt kunnig i sömnad och enklare handarbeten får plats i tjänstemannafamilj för att sköta 2 mindre barn och deltaga i hushålls-göröml. Svar med lönepret., ref. och foto. till »Ordentlig 08», Sundsvall p. r.

GUVERNANT sökes till inst. läsår för två, eventu. trenne, flickor i åldern 10, 12 och 14 år, att läsa elementarskolans resp. 2:dra, 4:de och 5:te kurser. Skulle pianolektioner kunna lämnas vore det önskvärdt, men ej nödvändigt. Ansökningar jämte lönepret, torde godhetsfullt insändas till fabriker Aug. W. Andersson, Varberg.

LÄRARINNA, anspråkslös, erhåller genast plats på landegendom nära Eskilstuna att undervisa en 13 års gosse i vanliga skolämnen för inträde i någon praktisk skola framdeles. Svar med betyg och lönepret. till »Egendom», Iduns exp.

Guvernante

önskas för 4 flickor i ålder 13-17 år. Musik fordras. Svar med foto., rek. och löneanspråk till »13-17», Ljungbyholm.

LÄRARINNA, undervisningsvan, musikalisk, får god plats i bruk i Norrland. Liffrik trakt. Nya Inack.-Byrå, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

VID Västskusten finnes plats den 1 sept. för en musik- och undervisningsvan lärarinna. Svar till »1908», Lysekil p. r.

LÄRARINNA. För höstterminen sökes undervisningsvan lärarinna för två barn 9 och 11 år. Vanliga skolämnen, musik. Svar till friherrinnan Silfver-shield, Koberg, Upphärad.

På egendom i Bergslagen

finnes plats 24 okt. för hushållerska eller hushållsfröken kunnig i enklare och finare matlagning, bakning samt väfning. Svar med betyg och lönepret. till »X. M.», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

FINNES någon dam, utexaminerad från institut i Paris och som talar flytande franska, hvilken kan och vill gifva behandling och instruktioner i massage och skönhetsvård. Svar till »Fransyska», Iduns exp., Stockholm, f. v. b.

I officerfamilj

finnes plats för en bildad flicka att hjälpa husmodern med tillsyn och vård om barnen, det yngsta 4 år. Den sökande som bör ha verkligt intresse för barn, måste vara komp. att undervisa en nybörjare, vara kunnig i sömnad samt villig att deltaga i det praktiska arbetet, som kan ifrågakomma. 2 jungfrur finnas. Svar med uppgift å ålder, löneanspråk samt ref. torde sändas under adr. kapten Heilborn, Karlskrona.

EN snäll, pålitlig barnfröken, som helst fört innehaft dylik plats, önskas som hjälp åt två barn (2 mån., 1 1/2 år). Betyg och lönepret. sändes till »X. Q., Västmanland», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

FÖR en bättre flicka, enkel och frisk, finnes plats 1 okt. å egendom i Bergslagen, att vara frun behjälplig sköta fyra barn i åldern 1-7 år. Den sökande bör vara kunnig i sömnad, samt villig, om så erfordras, att städa och tvätta åt barnen. Svar med betyg och lönepret. till »Familjemedlem», under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

Skicklig hushållerska

eller kokerska får utmärkt plats på herrgård nära Sthlm, den 24 okt. Vidare genom Hemmens platsförmedlingsbyrå, Linnégatan 25, Stockholm.

EN enkel och anspråkslös flicka, van vid i ett hem förekommande göröml., erhåller plats i mindre fam. Svar med foto., torde insändas till »M. M.», Alingsås p. r.

EN värlek. flicka, kunnig i all slags sömnad, finner plats från 24 okt. Svar med foto. till doktorinnan S. Jäger-sköld, St. Katrinedal, Göteborg.

HUSHALLERSKA För en i finare matlagning skicklig hushållerska, kompetent att sköta ett större landthushåll, blifver plats ledig nästkommande 24 okt. å Barsebäck. Sökande torde hänvända sig till Gårdskontoret, Barsebäcksbys.

Husjungfru

duglig, ordentlig samt värlek., fullt kunnig i servering och enklare sömnad, erhåller förmånlig plats till den 24 okt. i Helsingborg om betyg jämte foto. sändas till öfverstinnan Ribbing, Villa Sollen, Helsingborg.

2 bättre, ordentliga, friska o. barnkära i sömnad kunniga flickor önskas som hjälp, utan jungfru i enkelt prästhem. Vattenledn. Inga djur. Uppgift ålder och löneanspråk till »Hem», Vimmerby p. r.

FINNES någon enkel, frisk och barnkär ung flicka, som mot fritt vivre vill komma till prästgård på landet, för att blifva husmodern till hjälp och sällskap? Svart svar till »Hem på landet», adr. Kragenäs.

I närheten af Göteborg finnes plats hos disponentfamilj för en bildad musikalisk flicka, som är villig deltaga i alla inom ett hem förekommande göröml. Benägna svar jämte rekomm. under sign. »Disponents», Iduns exp., Stockholm.

PLATS finnes å bruk i Dalsland från 1:sta okt. för en stadg., pålitlig bättre flicka, något kunnig i sömnad att sköta ett 1 1/2 års barn samt vara behjälplig med hvarjehanda inomhus. Betyg eller rek. erfordras. Svar till »Ordentlig», Upperrud.

BÄTTERE flicka, ordentlig, barnkär, kunnig i sömnad, erhåller plats på landet i köpmansfamilj den 1 nov. att biträda husmodern i hemmet. Två barn (3 och 1 1/2 år). Barnjungfru finnes. Landsflicka har företräde. Svar med foto., ref. och löneanspråk till »Pålitlig», Trehörningsjö.

Kokerska.

För en verkligt skicklig kokerska, utlär från större herregård, finnes förmånlig plats i Stockholm 24 okt. Sökanden måste företaga de bästa rekomm. om duglighet och ordning. Svar till »E. S.», Iduns exp.

BARNFRÖKEN. På en mindre egendom i Jämtland önskas till den 1:sta okt. en snäll och duktig ung flicka — helst öfver 20 år — att handhafa 4 barn i åldern från 9-4 år samt deltaga i andra husets göröml. Svar med lönepret. och om möjligt foto. sändes till Iduns exp. under adr. »Jämtland».

Barnfröken.

Bildad, snäll, enkel och framförr all barnkär flicka, kunnig i sömnad, erhåller till hösten förmånlig plats i familj i Sthlm att sköta och syselsätta 4 barn mellan 7-4 år. Barnjungfru finnes. Prima rek. fordras. Svar till fru Percy Tham, Oxelösund.

SJUKSKÖTERSKA önskas till sjuk fru på landet till den 25 sept. Äfven önskas till slutet af okt. en medelålders praktisk, bild. flicka, med glad, vänligt sätt, att deltaga i sjukvården samt hjälpa till med hvad som förefaller i ett hem. Svar »Sjuksköterska», Storebro p. r.

HUSHALLERSKA, som är skicklig i finare matlagning och som med ordning och trohet vill sköta köksafdelningen på större herrgård, får plats i höst. (Köksa finnes.) Svar till »Litet hushåll», Iduns exp., Stockholm.

FÖR att erhålla sällskap och någon hjälp emottages bättre anspråkslös flicka mot billig afgift på landegendom i Södermanland. Svar till »O.», Katrineholm p. r.

I enkelt hem på landet; nära järnvägsstation, önskas guvernante att undervisa två unga flickor i 4:te och 5:te klass kurs samt i musik. Svar till »S.», Köinge.

FÖR en tioårig gosse, som skall läsas upp i tredje klass, sökes en skicklig, lugn och undervisningsvan lärarinna, kompetent i tyska och musik, samt villig medfölja till utlandet. Betyg och löneanspråk böra genast insändas till grevinnan Piper, Högstad, Skåne.

FÖRETAGANDARINNA för brukshushåll sökes. Platsen tillträdades nu genast eller den 1:sta okt. Ansökan märkt »Brukshushåll» och åtföljd af foto., betyg m. m. insändes under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Sjuksköterska

kommer att från den 1 inst. nov. anställas inom Hallaryds kommun, Blekinge län. Lön 500 kr. för år, fri bostad och vedbrant samt rätt till ersättning enligt taxa för enskild sjukvård. Ansökan om platsen, åtföljd af kompetenshandlingar, frejd- och läkarebetyg, insändes före den 1:sta okt. till kommunalnämndens ordf. Edvard Johansson, adress: Trensund.

FÖR Tapiserier, fullt kunnig i allt hvad till branschen hör, finnes plats i mellersta Sverige 1 okt. Särskild vikt fästes vid skicklighet i ritning. Svar med betyg och löneanspråk till »Tapiseriet okt. 1908», Iduns exp.

NITTIOSEX (96) % af befolkningen såväl barn som vuxna lida af tandröta. Orsaken till detta sorgliga förhållande är i de flesta fall:
FÖRSUMMAD skötsel af tänderna från tidigaste barndomen!

Använd därför redan från barndomen

Friska, starka, Pris

STOMATOL

pärlhvita tänder! 60 öre.

ENKEL flicka, villig undervisa barn i ålder 8 och 11 år i vanliga ämnen, språk och musik får plats 1 okt. Svar till »K. L.», Munkedal.

TILL ett hem, där husmor saknas, sökes en hushållsvan flicka. Svar till »J. E.», 08», Sundsvall p. r.

Yngre dam

af god familj och helst musikalisk, som har lust till och ordna i ett trefligt hem åt medelålders bättre man, erhåller anställning som värdinna. Platsen blir ganska lättskött enär samtliga köksgöröml utföras af jungfru, hvarför den sökande, om så önskas, för egen del kan få disponera tid till studier eller dylikt. Reflekterande torde sända upplysningar och meddelanden, helst åtföljd af foto., till »Plats i Stockholm», Iduns exp.

Förenade kokerske- och vaktvinnobefattningen

vid länsfängelset i Jönköping är ledig att tillträdas den 1 näst. okt. Lön 700 kr., fritt rum, ved, lyse, ålders-tillägg 75 kr. efter 5 kalenderår som ordinarie och ytterligare 75 kr. efter 10 år, fri läkarevård och medicin. Ordinarie innehafvare kan årligen erhålla 15 dagars tjänstledighet med bibehållen lön och äger rätt att vid ledighet för sjukdom uppbära full aflöning under tillhoppa 45 dagar årligen, men därutöver vidkännas afdrag med 300 kr. efter år. Pension 550 kr. kan erhållas vid 65 lefnads- och 35 tjänsteår. Då ytterst få, ofta ingen kvinnlig fänge finnes, är hufvudsakliga arbetet för-lagd till köket.

Sökanden bör vara frisk och stark, icke öfver 30 år, Präst-, läkarebetyg och kompetensbevis insändas till under-tecknad, som lämnar vidare upplysning. Personlig inställelse önskvärd. Jönköping den 27 aug. 1908.

Fängelsedirektören.

BÄTTERE flicka erhåller plats att sköta 1 1/2 års gosse samt att biträda i hemmet; någon sykumighet fordras. Svar med ref. och löneanspråk samt foto., som återställes, till Fru Edlestam, Elfsjö.

Ledig plats för föreståndarinna

å Kristianstads fattigvårdsinrättning d. 24 inst. okt. De hufvudsakligaste all-gandena för platsens innehafvare äro att öfvervaka och ansvara för matlagningen samt att leda de kvinnliga hjonens arbeten hvarför fordras, deis kunskap i enklare matlagning och dels att kunna bemöta underlydande på ett lugnt, bestämt och humant sätt. Upplysningar om löneförhållanden samt om platsen i öfrigt lämnas vid begäran skriftligen eller muntligen. Ansökningar, åtföljda af betyg och rek. emottagas till och med den 9 inst. sept. å *Fattigvårdskontoret*

HUSHALLERSKA. För en medelålders, pålitlig hushållerska, som är mycket skicklig i fin och god matlagning, lägger upp vackert, bakar väl och är hemmastadd i all slags syltning, konservering och inläggning samt något van vid slakt, finnes väl aflönad plats. Sommar och höst på landet med 2 körsor, vinter och vår i Stockholm med en köksa. Stor ordning, renlighet och skicklighet fordras. Svar till »Erfaren 1908» sändes under adress S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

En bättre flicka

sökes att vara husmoder behjälplig med hemmets skötande samt värden af tre barn. Jungfru finnes. Svar till distriktsveterinären Konrad Englund, Leksand.

Till lediga sjuksköterskeplatsen

vid Västerås stads fattiggård kunna ansökningar, åtföljda af prästbetyg och betyg i bestyrkt afskrift, insändas till fattigvårdsstyrelsens ordf., domkyrkosystemmannen A. Johansson, före den 20 näst. sept. Löneförhållanden: 450 kr. om året jämte bostad och kost enligt inrättningsens stat. Tillträde 1 okt. 1908. Närmare upplysningar meddelas ordf. Västerås den 25 aug. 1908. *Fattigvårdsstyrelsen*

HUSHALLERSKA, enkel, proper och fullt kompetent att sköta ett hushåll för två unga herrar, erhåller plats den 15 sept. i stad i Norrland. Svar med uppgift å föregående anställningar och löneanspråk samt om möjligt fotografi sändes till »Plats 15 sept. 08» under adress S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Massörer!

Herre o. dam, skickliga i massage o. maktiga franska språket, erhålla anställning vid institut i Portugal. Närmare d.r Björkman, Linnég. 77, Sthlm.

Bildad dam,

affärsvan och energisk, med bekant-kaper i Stockholm, erhåller god inkomst genom att för äldre Lifförsäkringsbolag upptaga Lifförsäkringar i Sthlm. Svar till »4,500 pr år», Iduns exp., Sthlm.

Barnsköterska.

Äldre, absolut pålitlig, proper och ordentlig sköterska önskas strax för friskt och starkt, några veckor gammalt barn. Svar med betyg och uppgift om löneanspråk till fru Starfelt, villa Gunnar, Hälsingborg.

PLATSSÖKANDE

HUSFÖRETAGANDARINNA. Att på egen hand sköta hemmet år aktningsvärd ungherre, söker bättre något musikal. flicka plats. Väl kunnig i ett hems skötande. Svar till »Oktober», Nyköping p. r.

PLATS i familj önskar ung flicka i okt. att mot fritt vivre få lära matlagning. Önskar anses som familjemedlem. Svar till »L. N.», Amål p. r.

KVINNLIG sjukgymnast, van vid sjukvård, språkkunnig, villig undervisa i franska språket, önskar plats i familj. Betyg och ref. finnes. Svar till »V. S.», under adress S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm.

VÄRDINNEPLATS sökes i hem, där kokerska finnes, genom fru A. Kullanders byrå, Brahegatan 33, Stockholm.

PLATS som biträde i husliga göröml eller något dylikt önskas i höst af en pålitlig och villig flicka. Svar till »Familjemedlem», Borås p. r.

EN 19 års flicka önskar plats till 1 okt. eller 1 nov. Är villig att deltaga i hvarjehanda inomhus förefallande göröml. Svar emottages tacksamt till »Familjemedlem», Bahista pr Eskilstuna.

UNG, bättre flicka önskar till hösten plats i familj, gärna där barn finnes. Villig deltaga i alla inom hemmet förekommande göröml. Lön önskas. Svar till »Anspråkslös H. J.», Iduns exp.

PLATS önskas till hösten af flicka, kunnig i enklare sjukvård. Svar till »Oktober 1908», Iduns exp.

PLATS att förestå ett aktningsvärdt mindre hem, helst där barn finnes, önskas af bildad, praktisk 30-årig dam, nu eller till hösten. Kunnig i att sköta ett hem. Goda ref. Svar till »L. W.», Iduns exp. f. v. b.

PLATS sökes den 1:sta okt. af en bildad, enkel flicka, kunnig i husl. göröml., matlagning, bak, slakt, sömnad, handarbete m. m. Svar till »Skånska», Borås p. r.

UNG, musikalisk, bildad flicka, önskar plats som hjälp i hushållet. Villig att undervisa i musik. Ref. finnes. Svar till »Pålitlig, R. K.», Iduns exp.

BILDAD flicka, något kunnig i matlagning, önskar för vidare utbildning komma under duglig husmors ledning, för att sedermera på egen hand kunna förestå ett hem. Svar till »Hösten 1908», Arboga p. r.

KVINNLIG trädgårdsmästare med 10 års praktik i yrket, söker till hösten plats, helst i villaträdgård, där något växthus finnes. Utmärkt betyg och rekomm. Svar till »A. L. 1908», Iduns exp.